

45 - 46

47 - 48 - 49

Handelingen 50 - 51 - 52 - 53

VLAAMSE RAAD

ZITTING
1989-1990

Vergaderingen van juni 1990

ACTUELE INTERPELLATIES
ACTUELE VRAGEN
BASISEDUCATIE
BEGROTING 1989
BEGROTING 1990
BUITENLANDS BELEID
GOM's
INTERPELLATIES
KLEIN CHEMISCH AFVAL
LIEFKENSHOEKTUNNEL
MINA-FONDS
NOTA MIGRANTENBELEID
POLITIEK VERLOF PERSONEEL VLAAMSE GEMEENSCHAP EN VLAAMS GEWEST
VASTE NATIONALE CULTUURPACTCOMMISSIE
VASTE OEVERVERBINDING WESTERSCHELDE
VLAAMS FONDS SOCIALE INTEGRATIE PERSONEN MET HANDICAP
VOEREN
WATERZUIVERING

Inhoud

Nr. 45 **Dinsdag 12 juni 1990**
Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1661

Samenstelling van een Commissie, blz. 1661

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1990
— 9-I-A (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1989
— 9-II-A (1989-1990) — Nrs. 1 tot 3

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1990
— 9-II-B (1989-1990) — Nrs. 1 tot 5

Algemene bespreking, blz. 1661
Sprekers : de heren P. Deprez, verslaggever, J. De Bremaeker, verslaggever, A. Denys, R. Van Hooland, Minister G. Geens

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1990
— 9-I-A (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1670

Ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1989
— 9-II-A (1989-1990) — Nrs. 1 tot 3

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1671

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1990
— 9-II-B (1989-1990) — Nrs. 1 tot 5

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1672

Interpellaties (Regl. art. 76)

Interpellatie van de heer J. De Roo tot de heer L. Walt Niel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over de interpretatie van het MER-besluit van de Vlaamse Executieve voor grote infrastructuurwerken, blz. 1677
Sprekers : de heer J. De Roo, Minister L. Walt Niel

Interpellatie van de heer M. Van Peel tot de heer R. De Wulf, Gemeenschapsminister van Tewerkstelling, over het uitblijven van verplichte taallessen voor migranten, blz. 1680

Sprekers : de heer M. Van Peel, mevrouw M. Vogels, mevrouw M. De Meyer, Minister R. De Wulf, de heer E. Beysen

Interpellatie van de heer L. Peeters tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de huisvuilverwer-

king in Vlaams Brabant, blz. 1686
Sprekers : de heren L. Peeters, W. Cortois, Minister T. Kelchtermans

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1691

Nr. 46 **Dinsdag 12 juni 1990**
Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1693

Actuele interpellaties (Regl. art. 77)

Actuele interpellatie van de heer H. Candries, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud, over de positie van de Vlaamse milieu-industrie.

Actuele interpellatie van de heer A. Denys tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud, over de toepassing van de principes van de vrije-markteconomie en objectieve gunning van opdrachten in verband met het bouwen van Vlaamse waterzuiveringsinstallaties, blz. 1693

Sprekers : de heren H. Candries, A. Denys, J. Timmermans, Minister T. Kelchtermans

Motie van aanbeveling, blz. 1699

Actuele interpellatie van de heer J. Cuyvers tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud, over het uitblijven van een decreetale basis voor het MINA-Fonds, blz. 1699

Sprekers : de heren J. Cuyvers, J. Timmermans, Minister T. Kelchtermans

Motie van aanbeveling, blz. 1700

Actuele interpellatie van de heer P. Van Grembergen tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de afwezigheid van de Minister van Cultuur op de jongste bijeenkomsten van de organen van de Taalunie en het gebrek aan ernst van de Vlaamse Regering in de betrekkingen met Nederland, blz. 1700

Sprekers : de heren P. Van Grembergen, Minister G. Geens

Interpellaties (Regl. art. 76) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer P. Dumez tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over een mogelijke aansluiting Liefkenshoektunnel - E 17, blz. 1702

Sprekers : de heren P. Dumez, E. Beysen, mevrouw N. Maes, de heren J. De Seranno, H. Van Dienderen, Minister J. Sauwens

Motie van aanbeveling, blz. 1707

Interpellatie van de heer M. Didden tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over het uitblijven van een advies in ver-

band met het STAR 21-plan van de NMBS, blz. 1707

Sprekers : de heren M. Didden, J. Ansoms, Minister J. Sauwens

Interpellatie van de heer P. Breyne tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting en de heer L. Walt Niel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over de financieringsmiddelen voor sociale huisvesting en meer bepaald de financiële problemen van het Vlaams Woningfonds, blz. 1712

Sprekers : de heren P. Breyne, H. De Loor, Minister G. Geens, de heer J. De Seranno

Actuele interpellatie (Regl. art. 77) (Voortzetting)

Actuele interpellatie van de heer P. Van Grembergen tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de afwezigheid van de Minister van Cultuur op de jongste bijeenkomsten van de organen van de Taalunie en het gebrek aan ernst van de Vlaamse Regering en de betrekkingen met Nederland
Motie van aanbeveling, blz. 1717

Interpellaties (Regl. art. 76) (Voortzetting)

Interpellatie van mevrouw F. Brepoels tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over het nemen van concrete initiatieven ter versterking van het Vlaams karakter van Voeren, blz. 1717

Sprekers : mevrouw F. Brepoels, Minister G. Geens

Motie van aanbeveling, blz. 1721

Interpellatie van de heer H. Coveliers tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de betrokkenheid van de Vlaamse Executieve bij het crimineel beleid, blz. 1721

Sprekers : de heren H. Coveliers, R. Van Hooland, Minister G. Geens, de heer J. De Seranno

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1723

Nr. 47 **Woensdag 13 juni 1990**
Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1725

Ontwerpen van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 1725

Voorstellen van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 1725

Voorstel van resolutie

Indiening en verwijzing, blz. 1725

Motie van de Vlaamse Raad

Indiening, blz. 1725

Rapport van het Rekenhof

Indiening en verwijzing, blz. 1726

Verslagen

Indiening, blz. 1726

Moties

Indiening en overzending, blz. 1727

Mededelingen van het Rekenhof

Indiening en verwijzing, blz. 1727

Adviezen van de Vlaamse Mediaraad

Indiening, blz. 1727

Arrest van het Arbitragehof

Indiening, blz. 1728

Kennisgeving van het Arbitragehof

Indiening, blz. 1728

Schriftelijke vragen (Regl. art. 74)

Indiening, blz. 1728

Ontwerp van decreet houdende oprichting van een Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap — 318 (1989-1990) — Nrs. 1 tot 6

Algemene bespreking, blz. 1728

Sprekers : de heren A. Deneir, verslaggever, J. Devolder, A. Denys, Minister J. Lenssens, mevrouwen A. Duroi-Vanhelmont, M. Vogels, T. Merckx-Van Goey, de heren M. Didten, W. Peeters

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1750

Motie van orde

Voorstel tot aanvulling van de agenda, blz. 1763

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1763

Actuele vraag van de heer H. Lauwers tot de heer L. Waltmiel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over onregelmatigheden bij AROL-dienst Stedebouw te Antwerpen, blz. 1767

Actuele vraag van mevrouw M. Vogels tot de heer R. De Wulf, Gemeenschapsminister van Tewerkstelling en de heer J. Lenssens, Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, over het niet uitbetalen van de IBF-loonsubsidie voor tewerkgestelden in de opvangcentra voor daklozen, blz. 1767

Actuele vraag van de heer G. Janzegers tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over het opeisen van een vetsmelterij en beenmaaldierij in Rillaar, blz. 1768

Actuele vraag van de heer J. Timmermans tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de in uitzicht gestelde oprichting van een MINA-Raad, blz. 1769

Actuele vraag van de heer R. Van Hooiland tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de herstructurering van VMZ en OVAM, blz. 1770

Actuele vragen van de heer R. Van Hooiland tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de bedrijfszekerheid en mogelijke privatisering van de TMVW en van de heer R. Van Hooiland tot de heer L. Van den Bossche, Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt, over de organisatie en het beheer van de TMVW, blz. 1771

Motie van orde

Afwezigheid Minister, blz. 1773

Sprekers : de heren A. Denys, H. De Cr00

Actuele vragen (Regl. art. 75) (Voortzetting)

Actuele vraag van de heer E. Van Vaerenbergh tot de heer L. Van den Bossche, Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt, over de samenroeping van een Conferentie van Mandatarissen van Vlaams Brabant, blz. 1773

Actuele vragen van de heer E. Beysen tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over het al of niet behouden van de Scheldeveren en de heer H. Van Dienderen tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over de toekomst van de veerdiensten op de Schelde, blz. 1774

Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 november 1988 tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut die van de Vlaamse Gemeenschap afhangen

— 322 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 30 november 1988 tot instelling van het politiek verlof voor de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut die van het Vlaamse Gewest afhangen

— 333 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking, blz. 1776

Sprekers : de heer J. Van Eetvelt, verslaggever, Minister L. Van den Bossche

Vaste Nationale Cultuurpactcommissie

Benoeming van 2 vaste en 4 plaatsvervangende Nederlandstalige leden, blz. 1776

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de middelenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1990

— 9-I-A (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming, blz. 1777

Sprekers : de heren J. Pede, R. Deswaene, A. Denys

Ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1989

— 9-II-A (1989-1990) — Nrs. 1 tot 3

Hoofdelijke stemming, blz. 1779

Spreker : de heer J. Geysels

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1990

— 9-II-B (1989-1990) — Nrs. 1 tot 5

Hoofdelijke stemming, blz. 1780

Voorstel van motie van overeenstemming

Hoofdelijke stemming, blz. 1782

Spreker : de heer A. Denys

Ontwerp van decreet houdende oprichting van een Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap

— 318 (1989-1990) — Nrs. 1 tot 7

Aangehouden stemmingsen, blz. 1783

Hoofdelijke stemming, blz. 1784

Sprekers : mevrouw M. Vogels, de heer J. Devolder, mevrouwen T. Merckx-Van Goey, A. Duroi-Vanhelmont, de heer W. Peeters

Motie van aanbeveling van de heer L. Hancké C.S. tot besluit van de op 29 mei 1990 behandelde nota Migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve

— 193 (1989-1990) — Nr. 4

Hoofdelijke stemming, blz. 1787

Sprekers : mevrouw M. Vogels, de heren E. Beysen, W. Peeters, M. Van Peel, F. Dewinter, L. Hancké, A. Denys

Motie van aanbeveling van de heer W. De Vlieghere C.S. tot besluit van de op 29 mei 1990 behandelde nota Migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve

— 193 (1989-1990) — Nr. 5

Hoofdelijke stemming, blz. 1790

Nr. 48

Woensdag 13 juni 1990
Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1765

Actuele vragen (Regl. art. 75)

Actuele vraag van de heer G. Janzegers tot de heer L. Waltmiel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over de openbaarheid die aan de MER's inzake het SST-dossier wordt gegeven, blz. 1765

Actuele vraag van de heer H. Van Dienderen tot de heer L. Waltmiel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over de nieuwe aanvraag van Center Parcs voor de aanleg van een bungalowpark in Maasmechelen, blz. 1766

Motie van aanbeveling van de heer G. Annemans c.s. tot besluit van de op 29 mei 1990 behandelde nota Migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve — 193 (1989-1990) — Nr. 6

Hoofdelijke stemming, blz. 1791
Spreker : de heer A. Denys

Motie van aanbeveling van de heer A. Denys c.s. tot besluit van de op 29 mei 1990 behandelde nota Migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve — 193 (1989-1990) — Nr. 7

Hoofdelijke stemming, blz. 1792

Motie van aanbeveling van de heer A. Denys tot besluit van de op 30 mei 1990 door de heer A. Denys gehouden actuele interpellatie tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over het voorstel van de Franse Gemeenschap om haar onderwijsstekort te financieren via nieuwe middelen — 351 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1793
Sprekers : de heren J. De Seranno, A. Denys

Motie van aanbeveling van de heer J. Cuyvers tot besluit van de op 30 mei 1990 door de heer J. Caudron gehouden interpellatie tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over het aangekondigde plan tot ophaling en verwerking van het klein chemisch huisafval — 352 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1794
Sprekers : de heren J. Cuyvers, A. Denys, J. De Seranno

Hoofdelijke stemming (herhaling), blz. 1796

Motie van aanbeveling van de heer E. Flamant c.s. tot besluit van de op 30 mei 1990 door de heer J. De Bremaeker gehouden interpellatie tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over de vaste oeververbinding over de Westerschelde en de gevolgen ervan voor Vlaanderen en Gent — 353 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1797
Spreker : de heer E. Flamant

Verdaging, blz. 1799
Spreker : de heer A. Denys

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1799

Nr. 49 **Dinsdag 26 juni 1990**
Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1801

Samenstelling van een commissie

Wijzigingen onder de vaste en plaatsvervangende leden, blz. 1801

Beleidsbrief Buitenlands cultureel beleid, ingediend door de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur — 298 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Buitenlands beleid, ingediend door de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer — 307 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Naar een Vlaams exportbeleid, ingediend door de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie — 308 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Het intercommunautaire en buitenlandse onderwijsbeleid, ingediend door de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs — 327 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Milieu- en natuurbeleid — Externe betrekkingen, ingediend door de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting — 331 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Debat, blz. 1801
Sprekers : mevrouw M.-P. Kestelijn-Sierens, verslaggever, de heren J. De Bremaeker, verslaggever, D. Van der Maelen, verslaggever, A. Denys, Minister N. De Batselier

Motie van aanbeveling, blz. 1808

Motie van orde
Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1808
Spreker : de heer A. Denys

Beleidsbrief Buitenlands cultureel beleid, ingediend door de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur — 298 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Buitenlands beleid, ingediend door de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer — 307 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Naar een Vlaams exportbeleid, ingediend door de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie — 308 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Het intercommunautaire en buitenlandse onderwijsbeleid, ingediend door de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs — 327 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Milieu- en natuurbeleid — Externe betrekkingen, ingediend door de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting — 331 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Debat (Voortzetting), blz. 1808
Spreker : de heer D. Van der Maelen

Motie van orde
Afwezigheid Ministers, blz. 1809

Sprekers : de heren A. Kempinaire, Minister D. Coens, A. Denys, Minister G. Geens

Beleidsbrief Buitenlands cultureel beleid, ingediend door de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur — 298 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Buitenlands beleid, ingediend door de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer — 307 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Naar een Vlaams exportbeleid, ingediend door de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie — 308 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Het intercommunautaire en buitenlandse onderwijsbeleid, ingediend door de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs — 327 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Milieu- en natuurbeleid — Externe betrekkingen, ingediend door de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting — 331 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Debat (Voortzetting), blz. 1809
Sprekers : de heren D. Van der Maelen, A. Denys, A. Kempinaire, E. Bockstal, Minister N. De Batselier, J. De Bremaeker, J. Laverge, A. De Beul

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1820

Nr. 50 **Dinsdag 26 juni 1990**
Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1821

Beleidsbrief Buitenlands cultureel beleid, ingediend door de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur — 298 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Buitenlands beleid, ingediend door de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer — 307 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Naar een Vlaams exportbeleid, ingediend door de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie — 308 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Het intercommunautaire en buitenlandse onderwijsbeleid, ingediend door de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs — 327 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Beleidsbrief Milieu- en natuurbeleid — Externe betrekkingen, ingediend door de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting — 331 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Debat (Voortzetting), blz. 1821

Sprekers : de heren P. Van Grembergen, A. Denys, R. Daems, Minister G. Geens, A. Kempinaire, W. Luyten, L. Dierickx, Minister P. Dewael, H. Suykerbuyk, E. Bockstal, Minister G. Geens, J. De Bremaeker

Moties van aanbeveling, blz. 1847

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1847

Nr. 51   **Woensdag 27 juni 1990**
Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1849

Ontwerp van decreet houdende de regeling voor de basiseducatie voor laaggeschoolde volwassenen — 356 (1989-1990) — Nrs. 1 tot 4

Voorstel van decreet van de heren J. Geysels en H. Lauwers C.S. houdende organisatie van de basiseducatie voor volwassenen in Vlaanderen — 142 (BZ 1988) — Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking, blz. 1849

Sprekers : de heren W. Seeuws, A. Schellens, verslaggever, R. Deswaene, Jos Bosmans, H. Lauwers, M. Van Peel, Minister D. Coens

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1863

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1866

Nr. 52   **Woensdag 27 juni 1990**
Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 1867

Motie van orde

Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1867

Ontwerp van decreet houdende organisatie van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen — 348 (1989-1990) — Nrs. 1 tot 3

Voorstel van decreet van de heer J. Laverge C.S. houdende wijziging van artikel 15 van de kaderwet van 15 juli 1970 houdende organisatie van de planning en de economische decentralisatie — 299 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking, blz. 1867

Sprekers : de heren C. Lisabeth, verslaggever, J. Laverge, F. Aerts, mevrouwen M. Vogels, M. De Meyer, de heren H. Candries, J. De Roo, C. Moors, J. De Roo, Minister N. De Batselier, de heer R. Van Hooland

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1883

Interpellatie (Regl. art. 76)

Interpellatie van de heer M. Schoeters tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over het investeringsbeleid inzake de Antwerpse haven en meer bepaald het Vijfde Havendok — Amerikadok

Verdaging, blz. 1888

Sprekers : Minister J. Sauwens, de heer M. Schoeters

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1889

Nr. 53   **Donderdag 28 juni 1990**

Berichten van verhindering, blz. 1891

Ontwerpen van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 1891

Voorstellen van resolutie

Indiening en verwijzing, blz. 1891

Intrekking, blz. 1891

Voorstel tot wijziging van het Reglement

Indiening en verwijzing, blz. 1892

Motie van de Vlaamse Raad

Intrekking, blz. 1892

Adviezen van de Raad van State

Indiening en verwijzing, blz. 1892

Adviezen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

Indiening en verwijzing, blz. 1892

Adviezen van de Vlaamse Mediaraad

Indiening en verwijzing, blz. 1892

Verslagen

Indiening, blz. 1893

Jaarverslag

Indiening, blz. 1893

Motie

Indiening en verwijzing, blz. 1893

Kennisgeving van het Arbitragehof

Indiening, blz. 1893

Schriftelijke vragen (Regl. art. 74)

Indiening, blz. 1893

Samenstelling van een Commissie

Wijzigingen onder de vaste en de plaatsvervangende leden, blz. 1893

Actuele vragen (Regl. art. 75)

Actuele vraag van de heer H. Van Rompaey tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, over het toegankelijk houden van het patrimonium van kunstschilder Albert Van Dijck, blz. 1894

Actuele vraag van de heer F. Vermeiren tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over het verlenen van een vergunning aan bepaalde intercommunales met betrekking tot de verbrandingsoven in Grimbergen, blz. 1895

Motie van orde

Agenda, blz. 1896

Sprekers : de heren A. Denys, F. Vermeiren

Actuele vragen (Regl. art. 75) (Voortzetting)

Actuele vraag van de heer R. Van Hooland tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over contracten tussen gemeenten en glasophalers, blz. 1897

Actuele vraag van de heer E. Van Vaerenbergh tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, over de toepassing van het cultuurpact op de samenstelling van de afvaardiging van de Hoge Raad voor Volksontwikkeling in het Vlaams Ondersteuningscentrum voor Basiseducatie, blz. 1898

Actuele vraag van de heer H. Van Dierden tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over de toepassing van een EG-richtlijn voor de beperking van vliegtuiglawai door de regionale luchthavens, blz. 1899

Actuele vraag van de heer J. Timmermans tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over de omlegging van de N 42 te Herzele-Sint-Lievens-Esse, blz. 1900

Actuele vraag van de heer L. Dierickx tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over het standpunt van de Europese Commissie inzake het subsidiëren van de restauratie van historische gebouwen door de Vlaamse Gemeenschap, blz. 1901

Actuele vraag van de heer A. Denys tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de evaluatiestudie met betrekking tot FTI, blz. 1901

Actuele vraag van de heer R. Daems tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over het aanwijzen van een kredietinstelling als kassier van de Vlaamse Gemeenschap

Actuele vraag van mevrouw A. Duroi-Vanhelmont tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de uitbouw van een eigen Vlaamse thesaurie, blz. 1902

Actuele vraag van de heer H. De Loor tot de heer L. Waltmiel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over het ontwerp van besluit houdende het algemeen reglement tot erkenning van sociale-bouwmaatschappijen, blz. 1905

Voorstel van resolutie van mevrouw A.M. Neyts-Uyttebroeck c.s. betreffende het uitstellen van de herstructurering van het kunstonderwijs met beperkt leerplan en het lichten uit het ontwerp van decreet betreffende het onderwijs-11 van de hoofdstukken die onder Titel V - Deeltijds kunstonderwijs ressorteren — 371 (1989-1990) — Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1906
Sprekers : mevrouw A.-M. Neyts-Uyttebroeck, de heer C. Moors, mevrouw N. Maes, de heer F. Vermeiren

Voorstel van resolutie van de heer L. Vanhorenbeek betreffende de oprichting van een begeleidings- en evaluatiecommissie inzake de herstructurering van het deeltijds kunstonderwijs — 374 (1989-1990) — Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1907
Sprekers : de heer L. Vanhorenbeek, mevrouw M. Vogels, de heer C. Moors, mevrouw A.-M. Neyts-Uyttebroeck, de heer E. Baldewijns, Minister D. Coens

Intrekking, blz. 1908
Spreker : mevrouw N. Maes

Ontwerp van decreet houdende de regeling van de basiseducatie voor laaggeschoolde volwassenen — 356 (1989-1990) — Nrs. 1 tot 5

Aangehouden stemmingen, blz. 1909
Spreker : de heer J. Pedé

Hoofdelijke stemming, blz. 1910
Sprekers : mevrouw M. Vogels, de heren H. Lauwers, R. Deswaene, E. Baldewijns, M. Van Peel

Ontwerp van decreet houdende organisatie van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen — 348 (1989-1990) — Nrs. 1 tot 4

Aangehouden stemmingen, blz. 1912

Hoofdelijke stemming, blz. 1915
Sprekers : de heer J. Laverge, mevrouw A. Vogels, de heer H. Candries

Motie van aanbeveling van de heer E. Flamant c.s. tot besluit van de op 30 mei 1990 door de heer J. De Bremaeker gehouden interpellatie tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over de vaste oeververbinding over de Westerschelde en de gevolgen ervan voor Vlaanderen en Gent — 353 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1917

Motie van aanbeveling van de heer J. Cuyvers tot besluit van de op 12 juni 1990 door de heer J. Cuyvers gehouden actuele interpellatie tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over het uitbliven van een decretale basis voor het MINA-Fonds

Hoofdelijke stemming, blz. 1918
Sprekers : de heren J. Cuyvers, F. Aerts

Motie van aanbeveling van mevrouw F. Brepoels c.s. tot besluit van de op 12 juni 1990 door de heer P. Van Grembergen gehouden actuele interpellatie tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de afwezigheid van de Minister van Cultuur op de jongste bijeenkomsten van de organen van de Taalunie en het gebrek aan ernst van de Vlaamse Regering in de betrekkingen met Nederland — 361 (1989-1990) — Nr. 1

Intrekking, blz. 1920
Sprekers : Minister P. Dewael, de heren J. De Seranno, P. Van Grembergen, mevrouw M. Vogels

Motie van aanbeveling van de heer H. Van Dienderen tot besluit van de op 12 juni 1990 door de heer P. Dumez gehouden interpellatie tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over een mogelijke aansluiting Liefkenshoektunnel - E 17 — 362 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1921
Sprekers : de heren H. Van Dienderen, E. Beysen

Motie van aanbeveling van de heer J. De Seranno c.s. tot besluit van de op 12 juni 1990 door de heer P. Dumez gehouden interpellatie tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over een mogelijke aansluiting Liefkenshoektunnel - E 17

Hoofdelijke stemming, blz. 1922

Motie van aanbeveling van de heer R. Deswaene tot besluit van de op 12 juni

1990 door de heer A. Denys gehouden actuele interpellatie tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de toepassing van de principes van de vrije-marktconcurrentie en objectieve gunning van opdrachten in verband met het bouwen van Vlaamse waterzuiveringsinstallaties — 366 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1923

Motie van aanbeveling van de heer P. Van Grembergen c.s. tot besluit van de op 12 juni 1990 door mevrouw F. Brepoels gehouden interpellatie tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over het nemen van concrete initiatieven ter versterking van het Vlaamse karakter van Voeren — 367 (1989-1990) — Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1924

Motie van orde
Agenda, blz. 1925

Sprekers : de heren A. Denys, J. De Seranno, mevrouw M. Vogels, de heren P. Van Grembergen, L. Hancké, J. Timmermans

Interpellatie (Regl. art. 76)

Interpellatie van de heer M. Schoeters tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over het investeringsbeleid inzake de Antwerpse haven en meer bepaald het Vijfde Havendok-Amerikadok, blz. 1928

Sprekers : de heer M. Schoeters, Minister J. Sauwens

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1930

VOORZITTER : de heer L. Vanvelthoven

— *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

— *De vergadering wordt geopend om 14 uur.*

De Voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

J. Geysels, L. Nelis-Van Liedekerke, V. Peuskens, A. Steverlynck, G. Verhaegen ; gezondheidsredenen.

G. Janzegers ; buitenslands.

P. Berben, J. Caudron, O. Lefeber, W. Seeuws, E. Van Vaerenbergh ; ambtsverplichtingen.

A. Deneir ; familieverplichtingen.

BELEIDSBRIEF Buitenlands cultureel beleid, ingediend door de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur

— 298 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

BELEIDSBRIEF Buitenlands beleid, ingediend door de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer
— 307 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

BELEIDSBRIEF Naar een Vlaams exportbeleid, ingediend door de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie
— 308 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

BELEIDSBRIEF Het intercommunautaire en buitenlandse onderwijsbeleid, ingediend door de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs
— 327 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

BELEIDSBRIEF Milieu- en natuurbeleid — Externe betrekkingen, ingediend door de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting
— 331 (1989-1990) — Nrs. 1 en 2

Debat (Voortzetting)

De Voorzitter : Aan de orde is de voortzetting van het debat over vijf samengevoegde beleidsbrieven met betrekking tot het buitenlands beleid, ingediend door Ministers De Batselier, Kelchtermans, Dewael, Coens en Sauwens.

De heer Van Grembergen heeft het woord.

De heer P. Van Grembergen (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, collega's, allereerst wens ik de hoop uit te spreken dat de Voorzitter van de Vlaamse Executieve straks aanwezig zal zijn want ik richt mij hoofdzakelijk tot hem aangezien ik over het Vlaams Buitenlands Beleid enkele algemene beschouwingen ter sprake zal brengen.

Sommigen zullen beweren dat, hoewel Vlaanderen in zijn huidige grondwettelijke vorm amper enkele jaren bestaat, de beleidsmensen niets anders doen dan praten over een buitenlands beleid en politiek. Zij zullen de vraag stellen of wij op die manier niet voortduren terwijl wij het eigen terrein verwaarlozen, en veronderstellen dat wij ons uitsluitend richten op de buitenlandse politiek om de leemten binnenlands te verdoezelen.

Ik ben niet die mening toegedaan. Zoals het binnenlandse beleid van jaar tot jaar vorm en een degelijke inhoud krijgt, moet ook het departement van de Buitenlandse Betrekkingen vorm en inhoud krijgen. Nochtans moet ik erkennen dat ik het moeilijk heb met de term „buitenlandse betrekkingen”. Mijns inziens praten wij beter over onze buitenlandse politiek, term die een veel ruimere inhoud heeft en ook meer mogelijkheden.

Het moment om over onze buitenlandse politiek te praten, is niet te vroeg gekozen. De verschillende beleidsnota's ingediend door de leden van de Vlaamse Regering vormen voor de Volksunie een goede gelegenheid om de discussie over de toekomst van onze buitenlandse politiek op gang te brengen.

Een eerste algemene bedenking is dat wij Vlaanderen niet zien als een afzonderlijk gegeven. Men verwijt de Vlaamse Beweging en sommige politici dat zij navelstaarders zijn en zich alleen maar aan de eigen kerktoren, desnoods aan de kathedraal, optrekken en daardoor het brede veld van de wereld vergeten. Ik denk dat de

Van Grembergen

kern van degenen die de Vlaamse Beweging hebben gedragen dat nooit hebben gedaan noch op het politieke terrein, noch op het letterkundige of het grafische vlak, noch in de schilderkunst. Als ik bedenken hoeveel mensen uit de Vlaamse Beweging internationaal hebben gewerkt en contacten hebben gelegd dan is dit een bewijs op het terrein van het feit dat de Vlaamse Beweging in het algemeen, maar Vlaamse politici in het bijzonder, ook verder dan hun eigen grondgebied hebben gekeken.

Er zijn daarvan zeer vele voorbeelden. Ik zal niemand noemen uit mijn eigen partij. Ik denk echter wel aan de heer Fayat waarvan niemand zal betwisten dat hij vroeger en ook nu nog veel belangstelling had en heeft voor de buitenlandse politiek. Dit is reeds een eerste bewijs van de ruimdenkendheid en van de brede visie die Vlaamsgezinden en Vlaamse politici steeds voor de buitenlandse politiek hebben gehad.

Ik geef een tweede voorbeeld. Als wij de jongste jaren in het parlement de commissies met betrekking tot buitenlandse betrekkingen hebben zien functioneren en de besprekingen in dit parlement van de problemen van buitenlandse politiek hebben gevolgd, dan valt het op dat het de Vlamingen waren die daarover hun mening formuleerden of hun visie hebben geuit en dat de Franstalige gemeenschap bij de jongste debatten over buitenlandse politiek eigenlijk afwezig is gebleven. Ik herinner mij zeer goed dat zij, zowel bij de bespreking van de problematiek in verband met de Vredesbeweging, de kernraketten als Zaïre afwezig waren. Dat is een bewijs dat de Vlamingen altijd zeer veel belang aan de buitenlandse politiek hebben gehecht.

Ik heb, door omstandigheden, mijn lager onderwijs genoten in een dorpschool in de Vlaamse Ardennen. Daar was een gemeenteschool waar de klassen van het derde tot het achtste leerjaar gegroepeerd waren. Ik herinner mij nog zeer goed dat aan de muur een gekleurde kaart van Europa hing. Ik weet niet, mijnheer Denys, hoeveel u zich nog herinnert van

uw lagere schooltijd. (**Onderbreking door de heer A. Denys**) Ik spreek over de jaren 1945, 1946 en 1947.

De heer A. Denys : Ik ben geboren in 1948, ik kan er dus niet van meespreken.

De heer P. Van Grembergen : Die landkaart was de enige versiering in het klaslokaal. Op mij en op de jongens uit die tijd maakte ze echter een reusachtige indruk want het was het enige gekleurde gegeven dat wij hadden.

De heer R. Daems : Heel de maatschappij was toen zwart-wit zeker ?

De heer P. Van Grembergen : Het veld was niet zwart-wit, maar men maakte het zwart-wit.

Op die vooroorlogse en gekleurde kaart figureerden staten als Oekraïne, Georgië, Palestina zelfs, Estland, Letland en Litouwen. Zo drong bij ons het besef door dat Europa rijk was aan volkeren. In de jaren zestig zijn de grote landkaarten uit de klaslokalen verdwenen. De leraar schakelde over op dia's en ander modern didactisch materiaal. Leerlingen van die tijd konden Oekraïne, Letland, Walachije en Moldavië niet meer op een landkaart situeren. Voor leerlingen van die tijd was Rusland de USSR. De aardrijkskunde werd aangepast en de geschiedenis herschreven. Alles werd in die jaren zestig ook eenvoudig voorgesteld : er was de IJzeren Muur, het IJzeren Gordijn. Er waren twee kampen : aan de ene kant de goeden, aan de andere kant de slechten. De vredezaaiers van Reagan, de wolven van Bresjnev. De lammeren van de USA die als kruisvaarders naar Viëtnam trokken. Later, na de feiten is men gaan nuanceren. Zo herinner ik mij nog zeer goed, mijnheer Denys, dat degenen die naar Korea gingen — u was toen nog een peuter, mijnheer Denys — afgeschilderd werden als helden van het vaderland die de Westerse vrijheden ginder ver gingen verdedigen.

De heer W. Luyten : Dat waren vrijgelaten oostfronters !

De heer P. Van Grembergen : Ik zie dat sommigen onder u grinniken bij deze eenvoudige voorstelling. Toch

is het zo dat wie het in die tijd in verband met de Verenigde Staten aandurfde nuances aan te brengen, als cryptocommunist werd voorgesteld.

De heer A. Denys : Bij ons was dat niet zo.

De heer P. Van Grembergen : Ik schets het wereldbeeld van toen.

De heer A. Denys : Dat is een vereenvoudigd wereldbeeld dat u schetst. Dat is de MC Carthy-filosofie.

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer Denys, u bent een vriendelijk man, maar u hebt de hebbelijkheid sprekers te onderbreken, ook als ze hun gedachtengang nog niet helemaal hebben uitgesproken.

De heer A. Denys : Soms vraagt u erom.

De heer P. Van Grembergen : Soms wel.

Het aantreden van Gorbatsjov heeft zeer veel veranderd. Men kan terug genuanceerd denken. Men kan niet ontkennen dat Gorbatsjov het einde van de jaren 80 en de jaren 90 ontegensprekelijk heeft beïnvloed. Het kampenbeeld van oost en west werd de jongste tijd doorbroken en uiteindelijk werd de muur afgebroken en het ijzeren gordijn verdween. Plotse-ling is de oude kaart van Europa die was weggeveegd tussen de jaren 1945 en 1990 daar terug, met al de volkeren van Europa, nadat hun cultuur, hun vrijheid van godsdienst en andere vrijheden waren verdwenen. Dat betekent dat de Vlaamse Regering in haar beleid naast het belang van de staten en de officiële diplomatie rekening moet houden met de veelvoudigheid van de regio's en de volkeren. Wijzelf, als kleine gemeenschap hebben daar belang bij. Europa bestaat niet alleen uit een groot Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië. Het is veel verscheidener. Dat is een eerste belangrijk gegeven voor de Vlaamse Regering in verband met haar buitenlands beleid.

De Vlaamse beweging en de Vlaamse politici werden in verband met de staatshervorming in het verleden

Van Grembergen

nogal eens belachelijk gemaakt en alles werd geridiculiseerd.

Ik heb, mijnheer Denys, per toeval zondag op de televisie het programma De Zevende Dag gezien. Ik was zelf niet aanwezig. De staatshervorming is volgens sommigen niet correct, onvolledig of te veranderen en te verbeteren. De liberale familie heeft echter tijdens de staatshervorming het hele gebeuren naar beneden gehaald. Wanneer u meent dat u daarmee de politiek in het algemeen en de Vlaamse burger in het bijzonder een dienst bewijst dan heeft u het mis. De Vlaamse staatshervorming is nog heel wat anders dan zwart-gele palen langs de wegen. Het is dus beneden alle peil zulke dwaze argumenten van ridiculisering te gebruiken. Als dat het enige argument is, dan zwijgt u beter.

De heer A. Denys : Wanneer u zondag het debat heeft gevolgd, dan zult u hebben gemerkt dat de heer Sauvens daar geen ernstige repliek heeft gegeven. Hij heeft niets gezegd over wat de staatshervorming de Vlaamse burger heeft bijgebracht.

De PVV, mijnheer Van Grembergen, wil een staatshervorming die gericht is naar de mensen. Wij hebben lak aan nieuwe structuren zoals het oprichten van een Vlaamse vervoermaatschappij. Wij willen liever geen staatshervorming dan een die het leven van de burger ingewikkelder maakt. Wij zijn voor een staatshervorming met duidelijk afgeleide bevoegdheden waar de burger zich beter bij voelt. Het was niet de PVV die de staatshervorming belachelijk heeft gemaakt maar wel diegene die het concept heeft uitgevonden, namelijk minister Dehaene. Hij heeft bij een antwoord aan de heer Desmet, journalist bij De Morgen, gezegd dat indien, met betrekking tot een milieuprobleem bijvoorbeeld, de verantwoordelijke noch op regionaal vlak noch op nationaal vlak kan worden gevonden, de verantwoordelijkheid ligt bij degene waaronder veiligheid ressorteert, namelijk Minister Tobback. Dat is de staatshervorming belachelijk maken.

Mijnheer Van Grembergen, wanneer

men in de derde fase wil werken aan een staatshervorming met afgeleide bevoegdheden en gericht naar de burger, dan zal men in ons een gesprekspartner vinden. Maar wanneer het gaat om een staatshervorming bedoeld om de politieke macht te herverkevelen, om de PS meer macht te geven in Wallonië en om de CVP meer macht te geven in Vlaanderen, dan spelen wij niet mee.

De heer P. Van Grembergen : Ik zal doen zoals u steeds doet en één zin uit uw betoog halen. U hebt gezegd „De PVV wou de staatshervorming niet”. Dit is één van de onderdelen van uw betoog. Dit systeem past u stelselmatig toe.

U weet ook hoe televisiedebatten de zondagvoormiddag verlopen en hoe ze soms gebrek aan vorm kunnen krijgen naargelang de moderator of naargelang het verloop van de debatten.

De heer A. Denys : Een debat op televisie, met al zijn beperkingen, vind ik nog steeds nuttiger voor de politici dan op te treden in andere nepprogramma's.

De heer P. Van Grembergen : Uw Voorzitter oordeelt aan deze debatten niet te kunnen deelnemen als men er met vier of vijf personen moet debatteren. Als hij alleen gevraagd wordt kan hij wel gaan.

De heer A. Denys : Ik heb opgemerkt dat de heer Gabriëls zondag precies hetzelfde heeft gezegd. Hij zegt dat een debat met vier à vijf personen een zeer moeilijk debat is, maar dat een debat met twee personen wel gaat.

Minister G. Geens : Politici gaan soms liever naar de televisie dan naar de Vlaamse Raad te komen.

De heer A. Denys : Mijnheer de Minister, u bent pas binnengekomen nadat de heer Van Grembergen reeds twintig minuten sprak over een materie die u rechtstreeks aanbelangt.

Mijnheer de Voorzitter, ik klaag de wijze waarop dit debat wordt gevoerd aan. Er is een zeer goede inbreng van diverse leden. De manier echter waarop het debat zal worden beant-

woord bewijst de Vlaamse Raad geen dienst. Ofwel laat men alle Ministers aan het woord en dan kan men spreken van een redelijke manier van werken. Nu moet Minister Geens antwoorden in naam van alle Ministers van de ganse Executieve, doch hij was op vele ogenblikken niet aanwezig — wat ik kan begrijpen — en zal antwoorden op uiteenzettingen van sprekers die hij niet heeft gehoord. Dat is geen wijze waarop een debat kan worden gevoerd.

De Voorzitter : Mijnheer Denys, u vergist zich. Deze voormiddag omstreeks half elf heeft de Executieve een consensus bereikt waarbij Minister Geens zou antwoorden namens de Executieve. Het staat nochtans een Minister vrij al of niet zelf te antwoorden op de vragen die tot hem zijn gericht.

De heer A. Denys : Mijnheer de Voorzitter, wij hebben toch het recht te vragen dat een Minister zou antwoorden. Los daarvan ben ik de mening toegedaan dat als bij consensus werd beslist dat Minister Geens zou antwoorden namens de Executieve, hij bij al de debatten aanwezig moet zijn en alle sprekers moet beluisteren. Deze voormiddag heeft de heer Kempinaire over het exportbeleid gesproken. Als Minister Geens en niet Minister De Batselier op dit betoog zal antwoorden, moet hij ook aanwezig zijn op het ogenblik dat de heer Kempinaire zijn uiteenzetting houdt.

De Voorzitter : Mijnheer Denys, ook in dat verband is er een consensus. Inzake de vragen tot Minister De Batselier gericht zullen elementen van antwoord aan Voorzitter Geens worden overgemaakt. Dat mocht ik zo begrijpen. De Executieve is nog altijd een college en de Voorzitter kan dus namens dat college antwoorden. Dit is een interne regeling van de Executieve.

De heer A. Kempinaire : In dat geval is het niet meer nodig dat wij openbare vergaderingen houden. Wij kunnen dan beter onze vragen schriftelijk overhandigen aan de Voorzitter van de Executieve en hij kan ze schriftelijk beantwoorden. Op die manier zullen wij veel tijd winnen.

De Voorzitter : Mijnheer Kempinai-

Voorzitter

re, ik denk dat u volkomen de bal mislaat. Er werd een consensus bereikt tussen de Ministers van de verschillende partijen, waarbij garanties voor de antwoorden werden ingebouwd. Wanneer straks mocht blijken dat de Voorzitter niet antwoordt op vragen gesteld aan zijn collega's...

De heer A. Denys : Wat gaat u dan doen ?

De Voorzitter : ... hebt u op dat ogenblik het volle recht het woord te nemen en de gang van zaken aan te klagen.

De heer A. Denys : Ik denk dat Minister Geens niet zal antwoorden op de gestelde vragen. Ik denk dat ik weinig garanties heb op dat terrein.

De Voorzitter : Wij zullen eerst afwachten en de heer Van Grembergen het woord laten.

De heer P. Van Grembergen : Ik stel vast dat de veelheid van volkeren in het oude Europa plotseling aan de oppervlakte komt. Dit moet voor Vlaanderen een sein zijn om hierin een rol te spelen en aanwezig te zijn. U weet dat sommige journalisten, soms mensen die hun eigen nest bevuilen, wereldwijd de dwaasheden van de Vlamingen belachelijk maakten, namelijk onze taal- en grensconflicten met de Walen. U moet sommige internationale persverslagen, die vanuit Brussel vertrekken, uit de periode tussen 1980 en 1987 maar eens herlezen om te zien op welke denigrerende wijze zij over ons nationaliteitenconflict spraken. Dat was hun goed recht, maar nu blijkt dat heel Europa en belangrijke andere landen met dezelfde conflicten geconfronteerd worden. Ik denk hierbij aan het conflict tussen de Baltische staten en Rusland en de problemen veroorzaakt door het feit dat zeer veel Russen in de Baltische staten wonen.

De heer L. Dierickx : Mijnheer Van Grembergen, mag ik u een vraag stellen ? Vindt u het zo goed dat wij terugkeren naar het Europa van 1913 ? Vindt u het zo goed dat we opnieuw geconfronteerd worden met de oude nationaliteitenconflicten en het bloedvergieten dat daarbij hoort ?

Zou u niet beter uw denken nuanceren ?

De heer W. Luyten : Gaan we misschien beter terug naar het Europa van Stalin ? Hij voerde een Gleichschaltungspolitik. Wij kennen de resultaten en dodencijfers daarvan.

De heer L. Dierickx : In 1913 was er nog geen sprake van Stalin.

De heer W. Luyten : Stalin was er wel in 1941, toen een derde van het Litouwse volk werd uitgeroeid.

De Voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer A. Denys : Mijnheer Van Grembergen, uw partij heeft in de nationale Regering twee Ministers. Wat hebben zij reeds gedaan om steun te verlenen aan staten die hun nationaliteit zoeken ? Het verwondert mij dat wij in deze hele discussie nog niet de moed hebben gehad een standpunt in te nemen. In de Vlaamse Raad legt u grote verklaringen af, maar ik stel vast dat de twee VU-Ministers op dit vlak in de nationale Regering het stilzwijgen bewaren.

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer Denys, u vergist zich, maar ik begrijp dat en u bent geen uitzondering. Onder andere onze Ministers — maar zij niet alleen — hebben dit punt mede op de agenda van de top in Dublin geplaatst. Onder andere onze Ministers — maar zij niet alleen — hebben gevraagd iets te doen aan wat men het democratisch deficit noemt. Zij hebben dus gevraagd dat de regio's zouden worden betrokken bij de contacten met de Europese Gemeenschap en bij Europese beslissingen. Ik kom op dit laatste punt nog uitgebreider terug. Ten eerste hebben zij dus gevraagd rekening te houden met de veelvuldigheid in de bestaande Europese Gemeenschap en ten tweede hebben zij gevraagd rekening te houden met de evolutie sinds enkele maanden in Oost-Europa*

Mijnheer Denys, het is toch merkwaardig dat de PVV een maand geleden plots de Baltische Staten heeft ontdekt. Het kan immers geen kwaad het daarover nu even te hebben. Toen Zaïre echter ter sprake kwam

goot uw collega, de heer De Croo, water op alle golven om ervoor te zorgen dat het systeem en de goede betrekkingen tussen ons land en Zaïre behouden zouden blijven.

De heer A. Denys : Mijnheer Van Grembergen, u zou de standpunten van de PVV nog eens goed moeten nalezen. Ik stel vast dat de Belgische Regering nog geen enkele publieke verklaring heeft afgelegd ter morele ondersteuning van Litouwen, Estland en Georgië.

De heer P. Van Grembergen : Dat hoeft ook niet.

De heer A. Denys : Volgens mij moeten de leden van de Vlaamse Raad dan ook hun politieke verantwoordelijkheid dragen. Bijgevolg moeten wij zeer voorzichtig zijn.

De heer P. Van Grembergen : De buitenlandse politiek wordt gevoerd door de nationale Regering en meer specifiek door de Minister van Buitenlandse Betrekkingen.

De heer W. Luyten : Tijdens de oorlog in Viëtnam hebben wij tegen de heer Gromyko betoogd.

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer Dierickx, vanzelfsprekend wens ik het Europa van 1913 niet terug. Ik wens een verenigd Europa en dat weet u. Wij hebben mekaar voor de eerste maal ontmoet tijdens de eerste Europese verkiezingen, jaren geleden. U weet dat ik op dat vlak niet behoudsgezind ben en geen retrogedachten koester. Ik ben een fervent aanhanger van een federaal Europa, dat rekening houdt met het erfgoed van volkeren en culturen. De wijze waarop ik dit formuleer heeft niets te maken met de geest die heerste in 1913. In 1913 bestond Europa uit machtsblokken, een erfgoed van staten ten gevolge van oorlogen en dynastieën.

De heer L. Dierickx : Mijnheer Van Grembergen, uw verklaring verheugt mij want ik merk dat we het eens zijn over het feit dat rekening moet worden gehouden met de verscheidenheid en dat deze moet worden gerespecteerd. Wij zijn het echter niet eens met Generaal De Gaulle die pleitte en Jean-Marie Le Pen die nog

Dierickx

steeds pleit pour l'Europe des patries.

De heer P. Van Grembergen : Zoiets zal u mij nooit horen verklaren.

De heer L. Dierickx : Ik ben geen voorstander van het Europa der Vaderlanden, wel van een Europa van overzichtelijke gemeenschappen die op zich ook multicultureel kunnen zijn. Het kan dan gaan over kantons, departementen, deelstaten, gewesten, provincies, Länder. Het moeten echter niet hoofdzakelijk heilige sacrosancte etnisch zuivere volksgemeenschappen zijn. Daar ben ik tegen.

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer Dierickx, uw woordgebruik doet mij bijna huiveren. Ik wou net zeggen dat daar waar volkeren mekaar raken, er steeds conflicten zijn maar dat wij met de staatsvorming — en men mag nu zeggen wat men wil — getracht hebben sommige van die conflicten op te lossen op een vreedzame wijze al is dat niet op een perfecte manier gebeurd. **(Geroep door de heer G. Annemans)**

Ik weet dat uw enige bedoeling erin bestaat op de meshoop van de conflicten te zitten. **(Applaus van de heer L. Dierickx)**

Collega's, ook andere volkeren worden aan hun grenzen geconfronteerd met conflicten en met vormen van onverdraagzaamheid. Ik ben van mening — en ook mijn fractie — dat het theoretisch concept oplossingen inhoudt voor de problemen waarmee Europa heeft te kampen. Het is aan Vlaanderen om de mogelijkheden tot oplossing aan te reiken. Europa is voor ons een lappendeken, verscheiden en resultaat van een duizendjarige geschiedenis van volkeren, talen, cultuur, godsdienst, tradities, karaktervol en tegelijkertijd een rijkdom en een gevaar.

In deze lappendeken van Europa heeft Vlaanderen een plaats. Dit is, Voorzitter, een eerste lijn in de redering van de Volksunie die ik bij onze conclusies wil doortrekken.

Een tweede lijn : de Vlaamse buiten-

landse politiek is geen statenpolitiek, maar een volkerenpolitiek. De Vlaamse Regering en het Vlaamse Parlement moeten weten dat Vlaanderen een deel is van de Europese lappendeken en geen afzonderlijk geheel.

De heer A. Denys : Dat komt neer op verkappt separatisme.

De heer P. Van Grembergen : Wij zijn confederalisten en hebben dat nooit verborgen en blijven daar trouw aan.

De heer A. Denys : Als u consequent toepast wat u nu zegt, dan is dat separatisme.

De heer P. Van Grembergen : Als u Europa wil uitbouwen, dan zal dat op confederale basis moeten gebeuren.

De heer L. Dierickx : Ik ben het met u niet eens.

De heer P. Van Grembergen : Ook niet. De buitenlandse politiek van Vlaanderen moet dus gevoerd worden op basis van volkeren en regio's. Dit is dus een andere politiek dan deze van de Quatre Brasstraat, dan deze van de Quai d'Orsay ; Vlaamse buitenlandse politiek is dus geen statenpolitiek maar volkerenpolitiek, gericht op de mens en op het volk waarin deze mens functioneert. Het voordeel van deze benadering is niet alleen dat ze principieel juist is en aansluiting vindt met het werkelijke veld maar bovendien dat ze rekening houdt met de hertekening van de Europese landkaart.

Na de ervaring en door de ervaring van twee bittere en vreselijke wereldoorlogen, op dit continent begonnen en hoofdzakelijk op dit continent uitgevochten, groeide het politiek verlangen naar een eengemaakt Europa.

De samenwerking tussen België en Luxemburg en nadien de samenwerking tussen België, Nederland en Luxemburg in Benelux stond model voor deze plannen.

De Europese Gemeenschap zet onbetwistbaar stappen vooruit, maar het staatsnationalisme bepaalt nog steeds het handelen van niet alleen

Thatcher, maar ook Mitterrand, en de democratische structuren voor een echt politiek eengemaakt Europa zijn er nog niet. Een controlerend Europees Parlement en een leidinggevende Europese Regering zijn er niet. Dit betekent dat het huidige Europa in deze beslissende momenten aan de staatsegoïsmen is overgeleverd. Er is bovendien niet veel nodig om de oude tegenstellingen en de oude vooroordelen tussen Frankrijk en Duitsland nieuw leven in te blazen.

In dit op stapel staande Europa, of van zijn stapel vallende Europa, moeten Nederland en Vlaanderen eenzelfde buitenlandse politiek voeren, en identiek optreden.

Dit is niet alleen welbegrepen eigenbelang voor de twintig miljoen Nederlanders, dit is niet alleen taalbelang of materieel gewin, dit is de rol die de beide centrumlanden van Europa, Nederland en Vlaanderen, te vervullen hebben met op hun grondgebied de hoofdstad van Europa Brussel, tegelijkertijd hoofdstad van Vlaanderen en eeuwen geleden hoofdstad van de Nederlanden. Het evenwicht in Europa, ook in het Europa van de Europese Gemeenschap, nu de hereniging van Duitsland virtueel een feit is, staat of valt met de rol die Vlaanderen en Nederland samen wensen te vervullen. Dat ik hier zo weinig over de Waalse Gemeenschap spreek heeft te maken met het feit dat zij in de buitenlandse politiek verstek laat gaan en alleen akkoorden van regio tot regio of van regio tot individuele staat afsluit. Pragmatisch en functioneel betekent dit dat in Vlaanderen en Nederland de bevolking niet alleen moet worden voorbereid op de Europese markt, op een Europese munt, op Europese landbouw, op een Europese veiligheidspolitiek, maar ook op solidariteit en op federale structuren. Deze federale structuren moeten de staatsgrenzen afbreken maar ook de volkeren in hun eigenheid, in hun taal, in hun cultuur laten schitteren. Eenheid in verscheidenheid.

Als grootste groep, twintig miljoen Nederlanders, onder de kleinen hebben de regeringen van Vlaanderen en Nederland in hun te voeren politiek hier een opdracht te vervullen.

Van Grembergen

Het zou me interesseren te weten welke de houding is van de Vlaamse Regering ten opzichte van de Europese Raad die nu doorgaat te Dublin.

Men heeft het in het Belgisch memorandum wel over het subsidiariteitsbeginsel ten opzichte van de lidstaten. Hoe is het echter met de toepassing van dit beginsel ten opzichte van de deelstaten? Hoe wordt er gewerkt aan onze rechtstreekse vertegenwoordiging, aan onze rechtstreekse betrokkenheid, aan onze rechtstreekse verantwoordelijkheid? Hoe wordt er gewerkt aan ons toegangsrecht tot de Europese Gemeenschap, tot het Europees Hof van Justitie, hoe aan ons stemrecht in de Raad van Ministers van Europa als het om onze exclusieve bevoegdheden gaat?

Het antwoord interesseert me. Welk overleg werd er met de federale Regering hierover gevoerd en met welk resultaat? Welk standpunt werd hierover door de Vlaamse Regering ingenomen?

Waar de eerste lijn van ons buitenlands beleid gericht moet zijn naar en gebouwd moet zijn op de volkeren en de regio's, moet onze tweede lijn gericht zijn op de erkenning van de volkeren en de regio's door de Europese Gemeenschap.

Het is niet voldoende vast te stellen dat zij er zijn en er contacten mee te leggen. Als wij een politieke Europese hiërarchie opbouwen moeten wij die volkeren en staten opnemen als essentiële delen van een geheel. NO European Community, without European diversity.

Een derde algemene beleidslijn moet liggen in onze samenwerking met Nederland. De staatshervorming heeft ons de mogelijkheid gegeven reeds op heel wat terreinen op te treden. Deze beleidsnota's zijn daar een bewijs van. We kunnen, als we willen, ons havenbeleid volledig op mekaar afstemmen. Dat geldt ook voor ons onderwijs. Ik begrijp dat Minister Coens hier niet aanwezig is. Hij heeft dat trouwens ook meegedeeld. Begrijpen is echter niet het zelfde als

aannemen dat er geen andere mogelijkheid is.

Het zou goed zijn eens na te denken over de mogelijkheid Nederlandse leraars, regenten of onderwijzers voor een beperkte periode als gastonderwijzer, -regent of -leraar in onze onderwijsinstellingen te laten lesgeven. Dat gebeurt nu al aan de universiteiten, waarom zou dat niet kunnen op een lager niveau? Ook het omgekeerde zou kunnen. Onderwijzers van bij ons zouden met de inzichten van hier en met de voedingsbasis van onze cultuurgemeenschap les kunnen geven aan kinderen in Nederland. Dat kan pragmatisch worden geregeld. Het zou in ieder geval veel dwaze vooroordelen wegnemen, die onder andere nog tot uiting zijn gekomen in de enquête van het weekblad **Knack** bij universiteitsstudenten, enkele weken geleden gepubliceerd. Daaruit bleek dat de vooroordelen minder groot waren dan gedacht, maar toch nog bestonden.

Wij kunnen ook zeer veel samen doen voor onze werkgelegenheidspolitiek, ons maatschappelijk beleid, onze infrastructuurwerken, onze cultuurpolitiek, ons taalbeleid, ons economisch beleid. Dit is heel veel.

Het grootste onderdeel van dit pakket heeft te maken met materiële belangenbehartiging. Juist omwille van deze belangenbehartiging, zowel van Vlaanderen als van Nederland, is er kans dat de Nederlanders nu bereid gevonden worden tot gezamenlijk optreden in de Europese Gemeenschap. Men beweert dat de Nederlanders nogal ontvuld zijn door de niet-aanduiding van Ruding tot voorzitter van de Oost-Europese Ontwikkelingsbank en de keuze hiervoor van een rechtstreekse medewerker van Mitterand, de Fransman Jacques Attali.

De ontvuldiging was vooral groot omdat zij vaststelden dat zij niet zo zwaar wogen in de Europese context als zij altijd van zichzelf hadden gedacht.

Minister P. Dewael : Dat geldt ook voor het voetbal.

De heer P. Van Grembergen : Wij kunnen een andere keer over voetbal spreken. U heeft ervaring op het terrein, en u kan ons zeker iets bijbrengen.

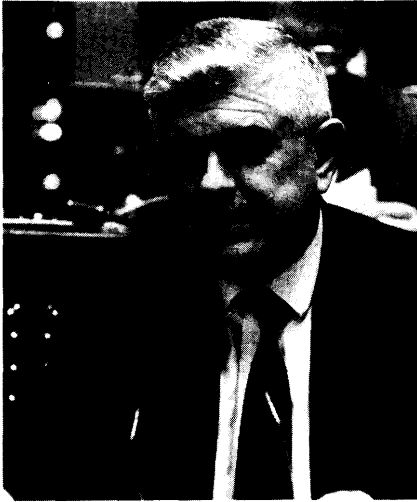
Minister P. Dewael : We zouden beter wachten tot morgen.

De heer P. Van Grembergen : De evolutie in verband met de Oost-Europese Ontwikkelingsbank werd nogal zwaar opgenomen door de Nederlanders.

Het heeft hen in elk geval doen nadenken over de juiste machtsverhoudingen in Europa. Zij zijn plots tot de vaststelling gekomen dat zij met 14 miljoen zijn. Indien zij echter meer contacten zouden hebben en meer blijf zouden geven van goede wil en van bereidheid tot gesprek en indien zij een beter inzicht zouden hebben in onze staatshervorming zouden de Nederlanders vaststellen dat zij niet met 14 miljoen maar met minstens 20 miljoen Nederlandstaligen zouden kunnen samenwerken binnen Europa. Indien het politieke Benelux-gegeven opnieuw zwaarder zou wegen, zouden zij eventueel kunnen bouwen op een politieke gemeenschap van 25 miljoen Nederlandstaligen, wat hun positie ten opzichte van Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië zou verstevigen.

Ik denk niet dat dit eenmalig feit aan de Nederlanders plots verscheen als het licht van de Heilige Geest. Het lijkt mij meer aanvaardbaar te veronderstellen dat de Nederlanders door dit incident dieper zijn gaan nadenken over hun plaats in Europa en hun beperkte mogelijkheden, de optelsom hebben gemaakt dat ze met een gelijkstalige partner, een cultuurpartner, een grenspartner samen 20 miljoen mensen sterk zijn en zich hebben gerealiseerd dat 20 miljoen zwaarder weegt op het Europese en internationale schaakbord dan 14 miljoen.

Uit deze eenvoudige optelsom van macht en getal kan veel goeds voortkomen. Paul Beugels formuleerde in het NRC de gedachte dat de Europese eenwording gebaat is bij krachtige culturele entiteiten en dat Nederland en Vlaanderen samen de grootste van

Een ontgoochelde Senator J. De Bremaeker (SP) betreurde, samen met andere sprekers, de onvolledigheid van het ministerieel antwoord op sommige in het debat buitenlands beleid geplaatste vraagtekens

de kleine cultuurgemeenschappen vormen.

Daarom zijn we verheugd dat op 14 juni jongstleden in Straatsburg een verklaring van de Nederlandse en Vlaamse leden van het Europees Parlement inzake samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen, werd goedgekeurd.

Dit is nog niet de Staten-Generaal die er ooit wel eens zal komen. Het is het Gemenebest der Nederlandstaligen van Vlaanderen en Nederland. Het is in elk geval een goed voorbeeld dat nu moet worden uitgewerkt in het Europese Parlement om onze aanwezigheid daar te verstevigen.

De gemeenschappelijke verklaring gaat ervan uit dat alleen een gunstige samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen een waarborg is voor een verrijking van de Nederlandse cultuur. Het Verdrag van Rome moet daarom worden uitgebreid met een cultureel onderdeel. Minister Dewael heeft dat ook reeds herhaaldelijk ver-

klaard. De contacten van de Voorzitter van de Vlaamse Executieve met andere regio's en andere volksgemeenschappen kunnen een stimulans zijn om het Verdrag van Rome te verrijken met een essentieel onderdeel over taal en cultuur, gebaseerd op de verscheidenheid van de volkeren in de Europese Gemeenschap en vooral op de waarde van die verscheidenheid. Wij nemen, wat dit betreft, de Verenigde Staten niet tot voorbeeld. Wij wensen een kwalitatief rijker Europa.

Minister P. Dewael : Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe even te onderbreken. De **betrachting** om een culturele dimensie toe te voegen aan het Verdrag van Rome zal slechts op lange termijn verwezenlijkt kunnen worden. Wij mogen echter ook onze problemen op korte termijn niet uit het oog verliezen. Op basis van de huidige verdragstekst kunnen wij reeds een heel eind in die zin opschieten. Een aantal regelingen met culturele inslag zijn mogelijk, ik denk onder meer aan taalquota inzake de media, de problematiek van de prijsbinding, de bescherming van onze auteurs inzake leenrechtregeling enzovoort. Dit veronderstelt echter dat de Europese Commissie een en ander op een andere manier zou interpreteren. Wij moeten daarover overleg plegen met onze Nederlandse partner. Het is mijns inziens een must dat de Vlaamse Gemeenschap en Nederland de vergaderingen van de Europese Ministers van Cultuur samen zouden voorbereiden. Dit is op het ogenblik niet of onvoldoende het geval. De Taalunie lijkt mij daarvoor het meest geschikte instrument te zijn.

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer de Voorzitter, ik weet dat u naar uw uurwerk kijkt, maar aangezien u een objectief en edelmoedig Voorzitter bent, zal u zeker de tijd die collega's Denys en Dierickx en Minister Dewael voor zich hebben genomen niet bij mijn tijd rekenen.

De Voorzitter : Mijnheer Van Grembergen, per erkende fractie werd een uur uitgetrokken. De heer De Beul heeft een kwartier gesproken, u spreekt nu ongeveer 54 minuten en u bent 10 minuten onderbroken. Ik

verbind mij ertoe, de heer Luyten 10 minuten aan het woord te laten, derhalve vraag ik u nu af te ronden.

De heer P. Van Grembergen : In een doorgedreven samenwerking met Nederland zal Vlaanderen bovendien afstand moeten doen van zijn hebbelijkheden. De Nederlanders zullen ons hierop attent maken. Nederland zal ook moeten inzien dat culturele identiteit en identiteit in het algemeen belangrijk zijn. De voorkeur voor het Engels en de verengelsing aan de Amsterdamse universiteit dragen zeker niet onze goedkeuring weg.

De wetenschapper Gerard Bodifé, een uitstekend essayist zegt hierover : „Vlaamse en Nederlandse universiteiten waar in het Engels wordt gedoceerd, maken de eigen studenten cultureel dakloos en beroven de buitenlandse studenten van de mogelijkheid de rijkdom van de Nederlandse cultuur te ontdekken”. Ergens anders wordt gezegd dat in naam van de wetenschap en van de intellectuele uitwisseling, door het internationaal gebruik van het Engels „de intellectuelen van de 20e eeuw een kindertaal spreken”.

Mijnheer de Minister, ons cultureel akkoord met Nederland dateert van 1946. Het is hopeloos verouderd en moet dringend worden herzien en aangepast.

De heer Mourik, oud-ambassadeur van Nederland, zegt dat de herziening van dit cultureel akkoord in Nederland door het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken gehinderd zoal niet verhinderd wordt en dat het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur in zijn ambtelijke top een anti-Vlaams beleid voert.

Indien dit de ambtenaren zijn in Nederland dan moeten de politici hun verantwoordelijkheid opnemen, zowel Minister-president Lubbers, als Minister d'Ancona, als de politieke partijen als wij. Het partijveld in Nederland ligt niet zover van het onze. Wij beschikken over de telefoon en de telefax, en er is de wagen om elkaar op te zoeken.

Ik vraag uitdrukkelijk aan de Voor-

Van Grembergen

zitter van de Vlaamse Regering en aan de Minister van Cultuur, alles in het werk te stellen voor een nieuw cultureel akkoord. Het ware nuttig mochten we hier de juiste stand van zaken kunnen vernemen.

Onmiddellijk in het verlengde van dit cultureel akkoord ligt de noodzaak van de vestiging van een Europees Instituut voor de Nederlandse Cultuur in Brussel. Noem het een Vondelinstituut dat de waardige en inhoudelijke tegenhanger zou zijn van een Goethe Instituut, of van the British Council.

Dit Vondelinstituut moet de veruiterlijking zijn van ons gezamenlijk optreden, onder de verantwoordelijkheid van een intergouvernementeel comité van ministers, bijgestaan door een interparlementaire commissie, met een Raad voor Nederlandse Taal, Letteren en Kunst, en met een secretariaat. Uiteraard impliceert dit dat het Taalunieverdrag van 1980, dat beperkt was tot Taal en Letteren, wordt herbekeken en geherdefinieerd en dat het een ruimere opdracht krijgt.

Veel initiatieven struikelden over financiering en fondsen. Persoonlijk nemen wij dat de Vlaamse en de Nederlandse staat, maar ook de provinciale staten, de provincies en de gemeenten hun bijdrage kunnen leveren. Wij vermoeden trouwens dat het maecenaat niet onverschillig zou zijn voor een groot Fonds van de Nederlandse Cultuur.

De opdracht in Brussel, waar er eenheid van leiding en eenheid van beleid zou zijn, zou er in bestaan de Nederlandse culturele belangen in de Europese Gemeenschap te behartigen en als dusdanig contact te hebben met de andere culturele gemeenschappen, eenzelfde politiek te voeren in alle Vlaamse en Nederlandse huizen. Dit is een ambitieuze opdracht maar het lijkt de moeite.

Mijnheer de Voorzitter, de Volksunie hecht sedert 1981 zeer veel belang aan het optreden van Vlaanderen in de wereld.

De zin Vlaanderen erkenbaar en

herkenbaar maken was mooi geformuleerd.

De initiatieven Flanders Technology en de Conferentie voor de Regio's hebben vele verdiensten, vooral op het vlak van de bewustwording en het geven van inzicht.

Toch is het onze mening dat er te fractionair wordt gehandeld, dat we wel sporadische internationale betrekkingen hebben, maar geen beleid van internationale betrekkingen, dat we wel sporadisch aan Buitenlandse Politiek doen, maar geen beleid voeren van Buitenlandse Politiek, dat we wel met de federale Regering de problemen uitpraten maar geen eigen project hebben. De verschillende beleidsnota's hebben grote verdiensten, maar missen coördinatie en, ons inziens gezamenlijke politieke wil. Het zou ons genoeg doen, mocht de Vlaamse Regering haar buitenlands beleid met het oog op de toekomst uitbouwen in één departement.

Vlaanderen heeft ruime zelfstandigheid veroverd, het heeft het nationaliteitsconflict behoorlijk en vreedzaam opgelost, en wil nu, verlost van de energievretende, politieke strijd van honderd jaar bevrijding en ontvoogding, doelbewust zijn plaats innemen in het verenigde Europa van de volkeren en daar zijn wat het is, met name — internationaal — afhankelijk van allen maar in onderlinge samenhang en samenwerking. (**Applaus**)

De Voorzitter : De heer Luyten heeft het woord.

De heer W. Luyten (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, een paar dagen geleden heeft de heer Monfils in de Senaat een snelheidsrecord gevestigd. Hij had de duidelijke bedoeling zeer vlug te spreken. Ik doe dat gewoonlijk al en heb medelijden met de stenografen, maar ik zal nu nog moeten „exacerberen”.

Mijnheer de Voorzitter, op dit ogenblik vergadert de Commissie voor Binnenlandse Zaken van de Senaat. Zoals Frans Van Cauwelaert moest ik kiezen tussen Vlaanderen en België. Hij zei : „Zowaar ik leef zal ik Vlaanderen kiezen”. Ook ik heb die keuze gemaakt. Ik ben speciaal naar hier gekomen om deel te nemen aan

dit debat. Ik zal dit echter in vogelvlucht doen. Ondanks een soort triomfalisme dat sommigen kenmerkt, ondanks een vastberadenheid die nuttig kan zijn wanneer een volk zich aan de startlijn van het nieuwe Europa na 1992 bevindt, ben ik bekommerd pessimistisch.

Uit het tijdschrift Dietsland Europa, dat door sommigen wellicht ironisch wordt bekeken — Dietsland is de oude term van de Verenigde Nederlanden en Europa is mode — wil ik een belangrijk artikel citeren van iemand die bijna de status questionis maakt van de problematiek die ik naar voren wil brengen, met name professor Van den Berghe, hoogleraar aan de UIA.

Tegen dat Europa-euforisme stelt hij als Vlaming het volgende : „De toekomstige ontwikkeling van de EG vormt een grote bedreiging voor onze cultuur. Frans en Engels zijn er momenteel de dominante bestuursstalen. Naarmate de bevoegdheden van de EG-bureaucratie toenemen, zullen minder en minder bestuursstaken in het Nederlands vervuld worden. Er zal een ééntalige of tweetalige Frans-Engelse bestuursklasse groeien die de macht zal bezitten om ook in Vlaanderen te leven en alle diensten — administratie, onderwijs — in hun taal af te dwingen.” Dat was zijn eerste stelling.

Zijn tweede stelling is de volgende : „Voor de EG-bureaucratie en voor de transnationale ondernemingen is het bestaan van de verschillende Europese culturen hinderlijk” en „De verengelsing van de universiteiten in Vlaanderen en Nederland, door onder andere het Erasmusproject” — ik voeg er aan toe : denk aan bepaalde Hollandse Ministers — „is het begin van de reductie van het Nederlands tot een regionale taal die niet meer gebruikt zal worden in hoger bestuur, hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, betere journalistiek. Het Nederlands zal gereduceerd worden tot een café- en keukentaal en de elites zullen op het Engels als huistaal overschakelen”.

Derde stelling : „Er zit geen enkele nobele of idealistische gedachte achter de 1992-beweging. De Europese

Luyten

economische integratie zal vooral de transnationale ondernemingen ten goede komen, waarvan de Japanse bijzonder actief zullen zijn. Het betekent ook het opnieuw accentueren van het liberale recht van de sterkste, ondanks het sociaal manifest als doekje tegen het bloeden. Indien dit Europa niet federalistisch wordt kunnen de kleinere Europese culturen reeds hun formulieren voor gesubsidieerde stervensbegeleiding aanvragen."

Dit zijn drie stevige uitdagingen die hier door een UIA-hoogleraar worden gesteld. Ze gaan misschien wat in tegen de klassieke euforie van Europa 1992. Ik hoop dat ik ongelijk krijg op alle terreinen.

Toen Minister Geens zijn document over de hooggeroemde bijeenkomst Het Europa van de Regio's naar voren bracht heb ik die thematiek hier al behandeld en ik herhaal mijn stelling. Vlaanderen zal waakzaam moeten zijn en een bijzondere rol moeten spelen opdat de drie uitdagingen, die door professor Van den Berghe werden gesteld, niet zouden uitkomen. Voor Vlaanderen betekent dit op termijn het zijn of niet zijn als volk. Ik hoop dat wij ons daar allen van bewust zijn, zoals de eerste flaminganten — of ze nu van liberale huize waren, Jan Frans Willems, of van katholieke huize, kanunnik David, toen zij geschokt vaststelden wat er zich na 1830 begon voor te doen, in een context die de heer Laridon, voorzitter van het toen nog niet bestaande Vermeylenfonds een tijd geleden schetste : „Wij konden het met moeite redden als volk in een staat waarin wij numeriek de meerderheid en sociologisch de minderheid waren. Als wij niet goed op onze tellen passen, wat zal er in de eenentwintigste eeuw met ons in Europa gebeuren ?”

Ik ga niet herhalen wat ik bij de bespreking van het document-Geens heb gezegd. Ik zou wel willen opkomen tegen het soort cosmopolitisme van de heer Dierickx — hij is hier niet meer aanwezig — die blijkbaar altijd wegcijfert dat de heren van het Grote Rijk of van het universeel communisme, of achter welke stel-

ling zij zich ook verborgen, de grootste bloedtol van volkeren hebben geeist in de recente geschiedenis. Dit geldt zowel voor de Herrenvolk-mentaliteit, die tot de jodenvervolging en de uitschakeling van Untermenshvolkeren in de Ostruimte leidde, als voor de systematische uitroeiing van volkeren die niet in het Stalinistische kader pasten.

Wij staan met die uitdaging gelukkig niet alleen. Ik ben lid van de Taalunie, mijnheer de Voorzitter, u weet dat en u kent mijn geladen tussenkomsten daar. Soms is dat ook nodig. Het onweer tussen Vlaanderen en Nederland, dat ik voor een stukje mee heb helpen veroorzaken wegens mijn soms geladen stijl, werd in de recente bijeenkomst van de Taalunie beklemtoond, door te zeggen dat „veel wolken weggedreven waren”. Misschien heeft onze charmante Minister in Venetië zijn charmes op Mevrouw d'Ancona losgelaten om die wolken te verdrijven. Aan zijn berustend knikken merk ik dat dit blijkbaar een zware opdracht was, maar het resultaat was er dan toch.

Wij hebben inderdaad een positief klimaat kunnen vaststellen op de jongste bijeenkomst van de Taalunie in Den Haag. Ik wil dus niet meedoen aan dat soort pessimisme binnen de Vlaanderen-Nederland-verhouding. Als wij naar de mensen gaan stellen wij vast dat er op dat vlak veel positief werk te verrichten is. Dat klinkt dan toch door, want via de hardnekkige je maintiendrai-mentaliteit, hebben wij vastgesteld dat Minister-president Lubbers bezorgd wordt over de kwestie Vlaanderen. Mevrouw d'Ancona zegt dat ze zo gecharmeerd is door Vlaanderen — dat zal dus door bepaalde Limburgse Vlamingen geweest zijn. Wij krijgen bijna onze volledige tonaliteit, tot in de Eerste Kamer van het Nederlandse Parlement, wanneer professor Postma in verband met de Europese uitdaging verklaart dat wij eigen structuren belangrijk moeten achten. Ik citeer : „Ik kom weer bij het Nederlands terecht. Wanneer wij de taalsituatie aan weerszijden van de Belgisch-Franse grens vergelijken in het jaar 1900, dan zien wij dat die in het Franse gedeelte eigenlijk identiek was aan de situatie in het Belgische

gedeelte : Franstalige kernen in de grote steden en een integraal Vlaamssprekend platteland”.

Na twee generaties stellen wij een enorm verschil vast : een homogeen Nederlands gedeelte van België en een bijna volledig verfranst gedeelte Frans-Vlaanderen. Ik zal daarop niet verder ingaan.

Wij hebben een strijd kunnen strijden in een gunstige context ; de Frans-Vlamingen hebben dit niet gekund. Wij moeten ervoor zorgen dat, door een vaste wil, de context voor ons in Europa positief blijft. Eerste Minister Lubbers gaf daarop zelf — en wij moeten ons daardoor gesterkt voelen — antwoord op wat professor Postma zei : „Wij gaan naar een Europa van de regio's. Europa is niet alleen bezig met een proces van eenwording op een aantal terreinen. Het probeert tegelijkertijd een balans te vinden wat betreft de samenvoeging van soevereiniteiten, door op een aantal andere terreinen de kracht te vinden — ik zou willen spreken van de kracht van het volk — in de eigen identiteit en culturele beleving. Daarheen zijn wij op weg. Ik noem dat het Europa van de regio's”.

Wat mij betreft mag men het in vele gevallen ook zien — horresco referens voor de heer Dierickx — als het Europa van de taalgemeenschappen. Dit zei de Eerste Minister van Nederland, mede dank zij het werk dat velen van ons, collega Suykerbuyk, door altijd weer op dezelfde nagel te blijven kloppen, zowel in de context van de Taalunie, als van Beneluxvergaderingen. Het is nuttig dat deze structuren bestaan ; het is niet nodig dat wij aan dit gejammer ter zake meedoen.

Wie kan men zoal ontmoeten op de wereld ? Ik was met het Davidsfonds van Berlaar vorige zaterdag in de Brakke Grond. Ik liep daar Eerste Minister Martens, met heel zijn kabinet, op het lijf. Bergen ontmoeten elkaar niet, mensen wel !

Toen wij terugkeerden langs Willemstad, een stuk tragedie in het Belgisch militair erepark van de zoveelste Europese broederoorlog, met de grote ramp in het Hollands Diep in

Luyten

1940, was het verwonderlijk en aangenaam om vast te stellen dat ook vele jonge mensen inzake Europa van de eenentwintigste eeuw, Vlamingen en Nederlanders, samen aan de dijk van onze ene taal en cultuur, vaststelden dat zij daarvan niets kenden ; zij zegden dat ze een aantal jonge mensen bij elkaar brachten om daarover een voordracht te komen houden.

Ik draag een das van het Ichtuscollege van Enschede, waarvan de leerlingen reeds vijf jaar naar Vlaanderen komen en die ons vragen daarover wat te vertellen.

Mijnheer de Minister van Onderwijs, mijnheer de Minister van Cultuur, wij moeten zulke bijeenkomsten meer en meer organiseren. Mijnheer de Minister van Onderwijs, u zal via het verslag vernemen welke onze bekommernis is.

Mijnheer de Voorzitter van de Executieve, u, de grote coördinator van de Vlaamse Regering zal moeten meewerken aan het totstandbrengen van deze contacten Vlaanderen-Nederland, ten einde deze tot op het menselijk vlak uit te bouwen.

Mijnheer de Voorzitter, ik eindig mijn snelheidsloop met een artikel dat ik gisteren in De Standaard las met als titel Akkoord Vlaanderen en Nord-Pas de Calais.

Graag zou ik, via de Eerste Minister van de Vlaamse Regering, inhoudelijk daarover meer vernemen. Het kleine krantenartikeltje kan uiteraard niet volstaan. Tot mijn grote vreugde schijnt nu, een beetje na de Walen, die ons al voor waren in de Nord-Pas de Calais, een akkoord tot stand te komen, dat perspectieven biedt.

Eens te meer richt ik mij tot de Minister van Onderwijs. Voor het eerst hoor ik Cyriel Moeyaert, Voorzitter van het Comité voor Frans-Vlaanderen, optimistische klanken vertolken in verband met het onderwijs van het Nederlands. Ik was zopas in Belle, waar de Nederlandse cursus een succes wordt, zelfs reeds in het lager onderwijs, maar waarvoor de middelen veel te beperkt zijn.

Ik wens dus deze grote visie in verband met de Europese uitdaging voor de eenentwintigste eeuw van de drie delen van de Nederlanden — met name Frans-Vlaanderen, ons Vlaanderen en Noord-Nederland — samen te vatten met woorden van iemand die gans zijn leven, zoals een Johan Fleeraeckers vóór hem, achter deze bekommernis stond, met name Ludo Simons, die ik reeds in de Taalunie citeerde en die zegde : „In het Europa van na 1992 zullen staatsgrenzen op het vlak van cultuur vrijwel geen rol meer spelen. Maar de rol van de taalgemeenschappen zal dan pas beginnen. Als enige grensoverschrijdende organisatie van haar soort, kan de Taalunie in dat opzicht voor het Nederlandse taalgebied een voorbeeldrol in Europa gaan vervullen.” Er blijven nog duizend dagen over om er met gezamenlijke krachten iets van te maken.

Dit was de voornaamste bekommernis die ik hier in mijn snelle uiteenzetting naar voren wou brengen ter attentie van alle Ministers die op zoveel terreinen kunnen medewerken. (**Applaus**)

De Voorzitter : De heer Suykerbuyk heeft het woord.

De heer H. Suykerbuyk (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, mijnheer de Minister, collega's, ik richt mij tot de Executieve en met uw goedvinden, mijnheer de Minister, zullen wij een beetje het werk verdelen.

Ik zal de rode draad opnemen die velen vóór mij in dit debat reeds hebben uitgesponnen. In de eerste plaats wil ik zeggen dat het debat het resultaat is van een goed initiatief dat in de Commissie voor Buitenlandse en Externe Aangelegenheden werd genomen. Inderdaad, in deze Commissie kwam iedereen aan bod, iedere Minister verscheen voor de vier-schaar en ik meen dat het resultaat, met name een algemeen debat in deze Raad, een goed resultaat kan worden genoemd. Het is passend de Voorzitter van de Commissie met dit resultaat te feliciteren.

Mijnheer de Voorzitter, deze Commissie heeft iets goedgeemaakt. Inder-

daad, ingevolge de proportionele samenstelling van de Raad werd het buitenlands beleid aan elf verschillende ministers toevertrouwd. Vanuit de Commissie heeft men getracht tot een synthese te komen en dat is, mijns inziens, een niet geringe verdienste.

Het belang van het buitenlands beleid mag niet worden onderschat. Ik zal hier niet stilstaan bij de vraag of er te weinig of te veel wordt gediscussieerd, te weinig of te veel aandacht aan het buitenlands beleid wordt besteed. Ik blijf ook niet stilstaan bij de vraag of de Regering te weinig punch bezit in verband met het buitenlands beleid. Het lijkt mij een belangrijke vaststelling dat de belangstelling voor het buitenlands beleid groeit binnen de politieke klasse, binnen de politieke instellingen, maar ook erbuiten. In dat verband is het belangrijk dat initiatieven worden genomen die door iedereen zijn gekend of soms minder zijn gekend maar toch bestaan. Hierdoor wordt in Vlaanderen ingezien dat de vertegenwoordiging naar buiten deels op eigen kracht moet worden ondernomen. Hieromtrent heb ik ook een interessante ervaring.

Het verdienstelijke werk dat in Nederland wordt verricht inzake promotie in het buitenland, wil men in dit land ook volgen. Eigenaardig hierbij is dat in de eerste plaats niet wordt gesproken over financiële hulp maar wel over morele ondersteuning. Dergelijke feiten doen zich niet elke dag voor, maar bewijzen wel degelijk dat de belangstelling groeit.

Dit heeft met vele dingen te maken, maar vooral met 'het feit dat Europa 1992 op ons afkomt, met al zijn mogelijkheden en gevaren.

De gedachte van het Europa van de regio's is in volle ontwikkeling, niet alleen bij ons maar in gans Europa ; ik overdrijf misschien, maar dan toch in belangrijke gedeelten van Europa. Ook dit heeft te maken met een soort identiteitsreflex omdat de kolos Europa onvermijdelijk — en gelukkig maar — leidt tot een aantal allianties. Allianties in het kader van de Benelux zijn een bekend en bijna historisch voorbeeld. De regiogedachte

Suykerbuyk

die tot nieuwe allianties aanleiding zal geven, is daarvan een nieuw voorbeeld en een gelukkige ontwikkeling.

Bij deze gelegenheid zal ik niet trachten uit te zoeken wat **eigelijk** een buitenlands beleid is en wat het betekent. Ik weet dat hieromtrent verschillende opvattingen bestaan. In ieder geval is een buitenlands beleid voor mij geen Mechelse catechismus waarin staat wat mag en niet mag. Het Belgische beleid, het Europese beleid, het beleid van de Verenigde Staten van Amerika is dat trouwens ook niet.

Een buitenlands beleid is voor mij gewoon de opstelling van een autonome gemeenschap ten opzichte van het buitenland, vanuit een eigen identiteit en met een eigen belang. Zo gesteld, is het buitenlands beleid inhoudelijk oneindig en haalt het vooral zijn slagkracht uit een gedragslijn. Daarbij spelen zowel de coördinatie, de te leggen prioriteiten, als de wijze van aanpak — op dat punt pleit ik voor pragmatisme — een zeer belangrijke rol.

Ik heb reeds gezegd dat het buitenlands beleid te weinig gecoördineerd is. Dat heeft veel te maken met de samenstelling van uw Regering, mijnheer de Voorzitter van de Executieve. In feite is dit een kinderziekte, die nog niet werd overwonnen. Ik besef dat. Het is ook niet gemakkelijk. Waar vroeger in de nationale staten meestal een zeer gecoördineerd en door één Minister gevoerd buitenlands beleid bestond, zien we dat thans in de nationale Regeringen, waar door vele Ministers aan het buitenlands beleid wordt deelgenomen, de coördinatie wordt bemoeilijkt. Ook daar is het de weg terug. Daarom moet men niet berusten, integendeel de coördinatie moet verder worden nagestreefd.

Het feit dat wij ten opzichte van het buitenlands beleid geen traditie hebben kan ter zake een verontschuldiging zijn. Geen verontschuldiging is het, als gesteld zou worden dat wij voor een aantal zaken niet bevoegd zouden zijn.

Naar de derde fase toe is voor mij

vooral het verdragsrecht — ik moet voorzichtig zijn wat ik zeg — minder belangrijk, dan men doorgaans beweert, omdat wij op het terrein tot heel veel overeenkomsten en akkoorden met buitenlandse staten of entiteiten komen. Daar zijn bewijzen voor. In het bekende arrest van de Raad van State werd, in verband met een akkoord tussen de Franstalige Gemeenschap en de Jura, duidelijk bepaald dat een akkoord geen verdrag is en dat bijgevolg het verdragsrecht niet aan bod komt. Hiermee is aangetoond dat in de praktijk zeer veel mogelijk is. Ik zou dan ook de Executieve willen aanmoedigen ter zake gewoon door te gaan en de juridische discussie zeker niet als een alibi te gebruiken om met interessante zaken te wachten. Pragmatisme dus.

Het Vlaams buitenlands beleid kan niet anders dan het resultaat zijn van een voortdurend werken aan een aantal duidelijk vooropgestelde principes. Het past hieraan toe te voegen dat het niet goed is dat bewindslieden via het lanceren van grote ideeën een te groot verwachtingspatroon scheppen, dat uiteindelijk iedereen schaadt, en Vlaanderen en de Vlaamse politieke klasse.

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, u zal begrijpen dat ik dieper inga op de verhouding tussen Vlaanderen en Nederland. Het is in die zin geen actueel punt dat het een grondgedachte is, die in Vlaanderen reeds lang vóór de staatsvorming leefde. En het is ook een bekend streven van de Vlaamse Beweging. De vraag is evenwel hoe Nederland en Vlaanderen kunnen samenwerken. Ik zou dat even willen toetsen aan de gedragslijn : coördinatie, de te leggen prioriteiten, en pragmatisme.

Mijnheer de Minister, u zal het met mij eens zijn dat de aanpak bij de Taalunie niet steeds op de beste manier gebeurt. Het is positief dat tijdens de laatste vergadering van de Taalunie een motie werd aangenomen om het werkterrein van de Taalunie te verbreden. Maar wanneer wij alles wat wij kunnen doen in het kader van het bestaande verdrag willen uitwerken, hebben wij reeds zeer veel gedaan. Kortom, mijn prioriteit ligt bij het uitvoeren van hetgeen nu

in het raam van de bestaande teksten mogelijk is. Wanneer men nog verder wil gaan, zoveel te beter, aangezien er sowieso weinig gebeurt.

De Vlaamse Gemeenschap duidt — ik weet niet of dit ook voor Nederland geldt — belangrijke dossiers aan die in de Taalunie moeten worden behandeld. Maar na drie maanden worden ze in de koelkast gestopt voor weer andere belangrijke dossiers. Er is weinig samenhang, er wordt in een te verspreide orde gehandhaafd en het gevolg is er dan ook een beetje naar. De fout ligt zowel bij het Comité van Ministers, de Interparlementaire Commissie, als bij de Raad. Het is evident dat er, wanneer men van alles prioriteiten wil maken, geen prioriteit meer is. Deze strategie dient vervangen te worden door een betere. Wij zullen ons daarover moeten bezinnen.

Vaak wordt nogal smalend beweerd — dit heeft ook te maken met het verwachtingspatroon waarover ik het daarnet had — dat er een betere Taalunie mogelijk was. Mijn antwoord daarop luidt dat er ook géén Taalunie had kunnen zijn. De Taalunie boekt wél resultaten. Zo verheug ik mij erover dat het Comité van Ministers het probleem van de spelling, één van de wezenlijke aspecten van de taal, heeft aangepakt. Toen vanuit Nederland de mededeling kwam dat zij dit probleem zelf zouden oplossen — waardoor de autoriteit van de Taalunie sterk zou worden aangetast — heeft het Comité, gelukkig, ingegrepen. Ik dring er op aan dat de nieuwe commissie die met de oplossing voor deze problematiek werd gelast, zo snel mogelijk resultaten zal boeken.

Ik wens ook even te wijzen op een aantal zaken, die de actualiteit niet halen. Wanneer Minister Ritzzen verklaart dat ook het Engels de voertaal kan worden in het onderwijs dan staat iedereen overeind ; dan schrijft de pers daarover, de belangstelling voor Vlaanderen en Nederland komt op gang en de verschillen in inzicht op gebied van samenwerking worden dan extra in de verf gezet. Het toenemende aantal docentschappen Nederlands in de wereld vormt echter weinig sensationeel nieuws, hoewel

Suykerbuyk

deze docentschappen, de Vlaamse identiteit en de identiteit van de Nederlandstalige gemeenschap versterken. Daarenboven onderbouwen zij, meer en beter dan wat tot nu toe werd verondersteld, de vertegenwoordigingen in het buitenland. Ik zal er straks dieper op ingaan.

De grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland gebeurt in eenzelfde cultuurgemeenschap, waarbij het goede nabuurschap essentieel is. Zij moet gestoeld zijn op een gezamenlijke belangenbehartiging waaruit initiatieven ontstaan ten voordele van de grote cultuurgemeenschap, waartoe wij behoren. En waaruit zullen resultaten voortkomen.

De grensoverschrijdende samenwerking mag niet worden beschouwd als een soort geschuif in de marge. De grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden tussen Vlaanderen en Nederland zijn, in Benelux-verband, belangrijk voor heel Vlaanderen en voor een derde van Nederland. Dat is dus niet niks. Dat is veel meer dan een clubje van gemeentebesturen die samen aan tafel gaan zitten. Ter zake zijn er heel wat gebieden die op die manier worden ontgonnen. Ook hier moeten dus uiteraard prioriteiten worden gesteld. Het is echter wel nodig, ik spreek uit ervaring, dat men hier orde op zaken stelt. Immers, veel dingen gebeuren naast elkaar en, rekening houdend met het enthousiasme dat in de sector aanwezig is, is dit bijna onvermijdelijk. Inderdaad, veel van die samenwerkingsverbanden steunen voor een groot deel op een enthousiaste vrijwilligheid en niet in de eerste plaats op een bestuurlijk of een wetenschappelijk gedragen inbreng. In een tijd waarin enkel goed is wat wetenschappelijk en intellectueel is opgebouwd mag ook dit eens worden onderstreept.

Daarmee is niet gezegd dat alleen het aangename, het plezierige aan bod komt. Er gebeuren ernstige en belangrijke dingen. Ik verwijs, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, naar de opdracht die u aan de Benelux-Middenraad hebt gegeven en

waarbij men een strategisch actieplan in samenwerking met de professoren van de universiteit in Limburg en van het technisch instituut TNO van Noord-Brabant, heeft ontworpen.

Ik stel vast, mijnheer de Voorzitter van de Executieve, dat het gevolg van dit actieplan en van die samenwerking op het recreatieve plan — maar niet enkel op dat vlak — aanleiding heeft gegeven tot het verkrijgen van EG-hulp vanuit een regionaal fonds waardoor men die plannen ook heeft kunnen uitvoeren. Ik zou u bijna moeten verwijten dat u aan dit soort dingen, die toch belangrijk zijn, te weinig bekendheid geeft. Het is natuurlijk uitzonderlijk dat men een Minister moet verwijten dat hij voor zaken die hij samen met anderen doet niet meer publiciteit maakt. Ik neem dus deze gelegenheid te baat u dat te zeggen.

Minister G. Geens : De publieke opinie wordt met zoveel berichtgeving overstelpt dat zij het niet meer kan slikken.

De heer H. Suykerbuyk : Ik neem het u niets kwalijk maar wijs op het eigenaardige. Wij besluiten dikwijls in dit halfroond wat moet gebeuren, maar uiteindelijk gebeurt er niets. Hier echter zijn er resultaten. Men kan ze op tafel leggen, maar men doet het niet. Ik doe het dus en toon daarmee aan dat het om een positief element gaat.

Ik zal niet stilstaan bij de politieke impact van de grensoverschrijdende samenwerking. Dit heeft ooit een interessante discussie opgeleverd. Eens het Verdrag tot grensoverschrijdende samenwerking volledige rechtskracht zal hebben, zal het mogelijk zijn versterking te geven aan de geopolitieke ruimte tussen Vlaanderen en Nederland. Dat is zo. Er werden hier reeds woorden aangehaald van de Nederlandse politicus professor Potsma. Ik citeer hem ook : „Ik probeer de Nederlandse Regering duidelijk te maken dat het niet-tegemoet komen aan de Vlaamse verzuchtingen inzake taal en cultuur uiteindelijk economische nadelen heeft voor ons land”. Ik vind dit een belangrijke verklaring van een Nederlands politicus vooral

in verband met datgene wat via die samenwerkingsverbanden kan gebeuren. Hij voegt er nog iets aan toe waarmee ik het persoonlijk niet eens ben of waarover ik toch mijn twijfels heb. Ik citeer : „Vlaanderen bepaalt bij voorbeeld hoe het SST-project in Nederland zal lopen”. Dit laatste is, volgens mij althans, meer een academische mening, dan een realiteit. Ik zal niet verder stilstaan bij die geopolitieke ruimte, maar ik ben ervan overtuigd dat dit soort samenwerkingsverbanden niet alleen nuttig is, maar ook moet worden verdedigd. Dit soort samenwerkingsprojecten heeft ook een vermenigvuldigingseffect waardoor veel onverschilligheid tegenover de andere gemeenschap kan verdwijnen. Van deze projecten kan ook gebruik worden gemaakt om de cultuurgemeenschap die Vlaanderen en Nederland vormen, te onderbouwen.

Dames en heren, namens mijn fractie heb ik een ontwerp van motie van aanbeveling opgesteld. Ze werd naar alle fracties gestuurd. Ik hoop dat alle fracties zich hierbij zullen kunnen aansluiten of dat wij mits eventuele aanpassingen toch tot een gemeenschappelijke aanbeveling kunnen komen.

Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe deze motie van aanbeveling toe te lichten. Ik pleit ervoor om de Commissie Buitenlandse Betrekkingen nauwer te betrekken bij het opstellen van de beleidsnota's. Natuurlijk kunnen er ook initiatieven van de Raad uitgaan. Zo zouden er contacten kunnen worden gelegd met andere regionale parlementen. De vraag is hoe die contacten kunnen worden georganiseerd. Die vraag werd ook al gesteld in de Commissie naar aanleiding van de bespreking van de tweede conferentie van de Europese regio's. Waarom zouden wij niet de mogelijkheid onderzoeken van de oprichting van een interparlementaire unie van de regionale parlementen van Europa. Dit moet niet alleen de zaak van de Executieve zijn. Nu weet ik wel dat de regio's niet in alle Europese landen hetzelfde statuut hebben. Er is een enorme verscheidenheid. In opdracht van de Executieve heb ik enkele vergaderingen van de

Suykerbuyk

Raad van Europa en van de Adviesraad voor de regionale instellingen kunnen meemaken zodat ik mij van die verscheidenheid kon vergewissen. Toch ziet men op vele plaatsen en in vele landen het belang van deze regio's in. Er moet immers weerwerk worden geboden tegen de enorme centralistische neigingen van de Europese Gemeenschap. En dit kan volgens mij via het aanmoedigen en het geven van bepaalde taken aan de regio's binnen die Europese instelling.

Ten tweede, willen wij met onze motie van aanbeveling iets doen aan de Europese rechtsorde. Collega Van der Maelen heeft hierover vanmorgen al gesproken. In Kamer en Senaat functioneert een Adviescomité voor Europese aangelegenheden. Waarom richten wij in de Vlaamse Raad ook niet zo'n comité op, hetzij binnen de Commissie Externe Aangelegenheden of een andere speciale commissie. Als het voorstel van collega Van der Maelen wordt aanvaard, zal deze Raad wel verplicht zijn een initiatief te nemen.

Voorts wensen wij ook dat er een link ontstaat tussen de Vlaamse Raad en de Vlaamse Europarlementsleden die ook hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Zoals collega Van Grembergen juich ik de gezamenlijke verklaring tot samenwerking van de Nederlandse en de Vlaamse parlementsleden in het Europees Parlement toe. Ik hoop ook dat deze gezamenlijke opstelling tot resultaten mag leiden in het Europees Parlement.

Het spreekt voor zich dat wij de voorstellen en de inhoud van deze gemeenschappelijke verklaring onderschrijven. Er moet toch worden opgemerkt dat niet alleen op het vlak van de cultuur maar ook op andere gebieden naar samenwerking moet worden gestreefd. Wanneer wij aan cultuur denken dan denken wij uiteraard ook aan het verlengde van cultuur, namelijk onderwijs. Zij die nog niet in de jongste staatshervorming geloven moet ik er op wijzen dat wij onderwijs onder onze bevoegdheid hebben hetgeen een enorme verworvenheid is. Men hoort zeggen dat er

op het terrein niets veranderd is. Er zijn inderdaad vragen. Institutioneel is er echter een belangrijke stap gezet. Wij weten allemaal dat de bedding slechts geleidelijk aan in het goede spoor gaat lopen. Ik wil daarover echter niet verder uitweiden. De Nederlandse en de Vlaamse parlementsleden moeten zich gezamenlijk uitspreken over de verklaring van onze collega's in Straatsburg. Dat onderstreept trouwens het belang van de contacten die nodig zijn op de diverse beleidsniveaus.

Er is niet alleen Europa. Er zijn ook de Benelux en de Taalunie. Laat mij toe even op dat laatste terug te komen want het betreft een zaak die wij zelf in de hand hebben. Wat in de Taalunie gebeurt moet, zoals de Nederlanders het zo mooi zeggen, worden teruggekoppeld naar het Vlaamse Parlement. Dat doen wij onvoldoende. Er worden wel besprekingen gevoerd binnen de Taalunie maar van de inhoud ervan zijn de meeste van onze collega's niet op de hoogte. Dat is onze eigen schuld, zoals het onze eigen schuld is dat, wat in de Benelux gebeurt — daar gebeuren ook belangrijke dingen — in het Vlaamse Parlement of in het nationale Parlement nauwelijks aan bod komt. Vele zaken worden slechts naar voren gebracht nadat ze media-**andacht** kregen. Ik meen dat we het er over eens zijn dat het vele werk dat op het vlak van de Interparlementaire Benelux-Raad gebeurt, niet voldoende weerklank krijgt in onze parlementen. Het gevolg daarvan is een geringe politieke resonantie. Ik zeg dat hier in de Vlaamse Raad omdat de bevoegdheden die krachtens het Benelux-verdrag gezamenlijk aan de Benelux-instellingen zijn gegeven voor meer dan vijftig procent behoren tot de bevoegdheid van het Vlaamse en het Waalse Gewest. De vele problemen die daar aan bod komen zouden hier aan de dagorde moeten staan. In dat verband wil ik u meedelen veertien dagen geleden in de Benelux-Raad te hebben voorgesteld dat bepaalde moties en resoluties die door de drie landen werden aangenomen automatisch voorwerp van besprekingen zouden worden in onze nationale en in onze Vlaamse Regering, in de Raad en het Parlement.

Ik wil nog enkele woorden zeggen over het inhoudelijk aspect van het Vlaams buitenlands beleid. Daar gaat onze bijzondere aandacht naar de internationale culturele samenwerking. Er werd meegedeeld dat de klassieke culturele akkoorden zullen worden uitgebreid. Dat draagt uiteraard onze goedkeuring weg. Wanneer men de vraag stelt waarom wij van dit internationaal cultureel beleid een eerste keuze willen maken dan kan ik daar het volgende op zeggen. Het is duidelijk dat Vlaanderen voor alle bevoegdheden die het heeft ook buitenlands bevoegd is. Daarover kan geen discussie bestaan.

Cultuur, onderwijs en vorming betekenen heel veel voor Vlaanderen, wij hebben op dat terrein niet alleen veel ervaring maar ook geschiedenis en traditie, soms samen met Nederland en soms ook niet. Culturele promotie, uitwisselingen en ontmoetingen zullen ons voeren tot een open Vlaanderen. Dit is een wens en een zorg die wij allen zouden moeten hebben. Mijnheer Van Grembergen, in dat verband citeer ik Minister Schiltz, uw vorige fractievoorzitter en vandaag lid van de federale Regering: „In een federaal systeem pleit ik voor het federalisme waarbij men de eenheid van het land behoudt omdat wij op die manier de nodige contacten en inspiratie hebben met het wufte zuiden en om ons af te zetten tegen de kerktoerenmentaliteit”. Persoonlijk hoor ik het woord kerktoerenmentaliteit niet graag, maar daar gaat het niet om. Het gaat erom dat de openheid waarvoor hij pleit ongetwijfeld heel belangrijk is voor een beleid, waar meerderheid en oppositie moeten kunnen achterstaan omdat dit veel meer dan met politiek te maken heeft. Het is een maatschappelijk gegeven.

De heer P. Van Grembergen : Het is een vorm van spiritualiteit, van mensen in het algemeen.

De heer H. Suykerbuyk : De vraag is alleen of wij dit soort zaken — u spreekt over spiritualiteit, ik denk meer in een maatschappelijke context — ook af en toe niet op het politieke forum moeten brengen, ze helpen bevruchten, overigens in alle bescheidenheid. De politiek moet

Suykerbuyk

ook aan dit soort dingen denken en er aandacht voor hebben,

Die openheid kan vooral verwezenlijkt worden via de cultuur. Ik beweer dat de cultuur, alsook de internationaal gerichte cultuur — waarmee wij toch mogen uitpakken — ons een toegevoegde waarde van betekenisvolle aanwezigheid en waardering in het buitenland zal opleveren, wat ons zal helpen een bevredigend antwoord te geven aan diegenen die vragen wat cultuur opbrengt of wat wij er aan hebben. Onze cultuur, ons verleden en onze geschiedenis, die rijk zijn, zullen een instrument zijn om naar buiten te tonen dat wij groot zijn. Daarmee zijn ook andere belangen gemeind dan de louter culturele belangen waarover ik spreek.

Ik sta nog even stil bij de ontwikkelingen in Europa. Ik wil zowel waarschuwen voor een Euroforie als een Eurofobie. Ik heb daarover reeds gesproken toen ik het had over de inbreng en de belangrijkheid van de regio's. Wat de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Executieve moet interesseren en ter harte gaan is dat op het einde van dit jaar intergouvernementele conferenties worden gepland om een wijziging uit te werken, enerzijds van het Verdrag van Rome en de Europese akte met het oog op de eindfase van de economisch-monetaire unie en anderzijds van een politieke unie. Wij hebben belang bij die hervormingen. Het is dus nodig dat Vlaanderen ter zake duidelijk stelling inneemt. In onze motie van aanbeveling dringen wij er dan ook op aan dat de Vlaamse Executieve ernaar zou streven dat de rechten en de plichten van de regio's worden opgenomen in het EG-verdrag, overeenkomstig de resolutie van de tweede Conferentie van het Europa van de regio's, gehouden te Brussel op 24 en 25 april 1990.

De rechten en plichten van de regio's kunnen een tegenwicht vormen tegen een gecentraliseerd Europa. Dit is enorm belangrijk en wij willen er dan ook zeer veel aandacht aan schenken, mede omdat het democratisch deficit een realiteit is. Als wij dit hele proces op zijn beloop laten, moeten

we van Europa niet veel meer verwachten. Het zou een funeste ontwikkeling zijn de verworvenheden uit het prille begin van onze zelfstandigheid opnieuw af te staan aan Europa, door het feit dat wij de centralisatie haar gang laten gaan. Deze ontwikkeling hoeft voor ons niet en dus moeten we het anders aanpakken. Dit betekent dat de regio's als instelling en politiek na te streven doel enorm belangrijk zijn.

Dit is ongetwijfeld geen gemakkelijke aangelegenheid. Statuten en bevoegdheden van de regio's verschillen volkomen van land tot land. Een aantal lidstaten hebben geen regio's en zullen dan ook geen vragende partij zijn, wanneer het erop aankomt de regio's een bepaalde plaats in Europa te geven.

In Vlaanderen hebben wij een mooie traditie die erin bestaat contacten te onderhouden met vele minderheidsgroepen in Europa. Dit is ongetwijfeld positief voor de verrijking van de culturele identiteit. Nu gaat het echter toch over iets anders, namelijk over de samenwerking met regio's die politiek en economisch belangrijke entiteiten zijn. In de Europese instellingen kunnen zij allen een inbreng hebben en een tegenwicht vormen tegen de centralisatie. De meeste fracties onderschrijven de vraag dat de Vlaamse Regering al het mogelijke doet om bij het herschrijven van het EG-Verdrag naar een politieke unie een cultuur- en onderwijsparagraaf op te nemen. Ik verwijs in dat verband onder meer naar de motie-Beinema van de Taalunie en de besluiten van de vergadering van 10 maart 1990 van de Interparlementaire Benelux-Raad. Mijns inziens behoort onderwijs tot de cultuur en moet dus ook in het Verdrag worden opgenomen. De culturele identiteit van kleine landen en gemeenschappen zal onder steeds zwaardere druk komen te staan en de behoeften aan bescherming van de nationale verscheidenheid zal toenemen. Op dit punt moeten we zeer duidelijk zijn. Het mag niet de bedoeling zijn met het inlassen van een onderwijs- en cultuurparagraaf de bevoegdheden op dit gebied af te staan aan een economische, marktgerichte EG. We moeten ervoor zorgen dat onze be-

voegdheden versterkt worden en bij ons blijven.

Minister P. Dewael : Dat moet toegelaten zijn.

De heer H. Suykerbuyk : Inderdaad, mijnheer de Minister, en dat moet de strekking zijn van al hetgeen, waarmee we ons richten tot de Europese instanties. Ik ben blij dat u mij ter zake onderbreekt, want het is belangrijk dit onderscheid voor ogen te houden.

Minister P. Dewael : Ik hoop dat u wat ik daarstraks zei, niet verkeerd hebt begrepen. Wanneer wij een regeling uitwerken die er precies op gericht is de culturele identiteit te verstevigen, worden wij vaak geconfronteerd met het feit dat wij in conflict komen met de Europese instanties die zich op het EG-verdrag beroepen. De onderwijs- en cultuurparagraaf moet er dus toe leiden dat de versterking van cultuurbevoegdheden toegelaten wordt. Uiteraard moeten de regelingen in verband met cultuur in de toekomst door ons, samen met de Nederlandse partner, worden uitgewerkt. Het opstellen van een dergelijke paragraaf kan echter een werk van lange adem zijn. In afwachting daarvan moeten we het bestaande verdrag maximaal benutten en alle mogelijkheden aangrijpen die het reeds biedt om culturele accenten te leggen. Ik stel vast dat de Commissie een ruimere interpretatie geeft dan in het verleden, toen zij het verdrag strikt economisch interpreteerde.

De heer H. Suykerbuyk : Ik ben het volledig met u eens, mijnheer de Minister, maar ik wens toch een kleine opmerking te maken.

Wanneer u zegt dat de Commissie een ander standpunt inneemt dan denkt u waarschijnlijk aan hetgeen wordt gezegd over de vaste boekenprijs. Het gaat hier om een evolutie in de richting die u daarnet heeft aangegeven. Een ander voorbeeld daarvan is televisie zonder grenzen. Wat de vaste boekenprijs betreft geef ik toe dat dit op alle mogelijke niveaus werd besproken en onderzocht, ook in deze Vlaamse Raad en zelfs in Benelux-verband. Daar was men van

Suykerbuyk

oordeel dat deze aangelegenheid thuishoorde in de Taalunie. Volgens mij moet deze zaak echter door het nationale Parlement worden behandeld, als onderdeel van de regeling van de handelspraktijken. Ik weet dat daarover verschil van mening bestaat.

Wij moeten echter weten wat wij willen. Indien wij ook dit dossier doorschuiven naar de EG, zal er volgens mij niet veel van in huis komen.

Minister P. Dewael : U heeft gelijk, mijnheer Suykerbuyk, ik wil ook geen karikatuur maken van de staats-hervorming — de heer Van Grembergen zou zich immers opnieuw kunnen boos maken. Het gaat hier om een cultureel dossier waar de bevoegdheidsverdeling binnen de Belgische staatsstructuur ons parten speelt omdat een regeling dient te worden voorgesteld door de nationale Minister van Economische Zaken. Het is voor de hand liggend dat in Vlaanderen en Nederland een gelijkaardige regeling wordt nagestreefd omdat de Europese instanties geleidelijk aan afwijkende regelingen op het EG-verdrag aanvaardden wanneer zij vanuit bepaalde taalgebieden worden voorgesteld. Daarmee wordt zeer duidelijk het Nederlands taalgebied bedoeld, dus Vlaanderen en Nederland samen. De moeilijkheid bestaat erin dat wij dergelijke regeling niet mogen voorstellen omdat het initiatief vanwege de nationale Regering moet komen. Dat is de grote handicap. Wanneer mevrouw d'Ancona mij vraagt een gesprek te voeren over de prijsbinding en de resultaten ervan samen te verdedigen voor de Europese instanties, ben ik verplicht haar te antwoorden dat ik dat wel wil, maar dat het initiatief van de nationale Regering moet uitgaan.

De heer H. Suykerbuyk : Mijnheer de Voorzitter, er valt nog heel wat te zeggen over de Europese ontwikkelingen. Ik wens nog even het volgende te stellen. Ongeacht de verdragswijzigingen waarvoor men pleit, maar die nog niet voor morgen zijn, ben ik van mening dat Vlaanderen hoe dan ook nauwer moet worden betrokken bij de Europese besluit-

vorming. Dit is uiteraard een kwestie van Vlaamse belangen in de meeste materiële zin van het woord. In dat verband denk ik aan de **verbindings**-agenten tegenover de EG. Vertegenwoordiging dient niet enkel te gebeuren op het niveau van de verkiezingen, maar op alle niveaus waar de EG dagelijks ingrijpt en waar wij allen moeten aanwezig zijn. Ik constateer bijvoorbeeld dat de Franstalige Gemeenschap, die dezelfde bevoegdheden heeft als wij, beter vertegenwoordigd is in de Europese instellingen dan de Vlaamse Gemeenschap. Dat heeft te maken met een politieke optie. Maar tegelijk weten we dan dat er bij ons iets schort.

Wat betreft de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland op Europees vlak stelt zich, naast het probleem van de vertegenwoordiging in de Europese instellingen in het algemeen ook en vooral het probleem van de taal. Het Nederlands is de zesde taal in Europa. Nu dreigt het gevaar — dit heeft waarschijnlijk te maken met financiële elementen — dat Europa in plaats van zes slechts 5 officiële taken handhaaft. In dat geval sneuvelt er een taal. Het gaat hier om een belangrijk probleem en om dat te voorkomen dient een gemeenschappelijk optreden van zowel de Belgische als de Nederlandse parlementsleden in Straatsburg te worden gevraagd. Het gaat hier niet enkel om een symbool. Sommige Nederlanders tillen niet zo zwaar aan dit probleem omdat zij liever of even gemakkelijk Engels spreken, maar dit is voor mij geen argument. Een taal die door 20 miljoen personen wordt gesproken heeft het recht op haar eigen manier aan bod te komen in de Europese instellingen. Ik hoop dat alle parlementsleden wat deze aangelegenheid betreft zullen samenwerken.

Minister P. Dewael : Collega Suykerbuyk, sta mij toe u nog even te onderbreken, maar het volgende moet mij toch van het hart. Wanneer ik in overleg met collega Coens in het kader van de Taalunie voorstelde om in de Raad van Europa ook tolken te voorzien, zodat zowel de Vlaamse als de Nederlandse Ministers Nederlands konden spreken, dan leidde dit na enige discussie tot een goed resul-

taat. Er werden tolken ingeschakeld. De toenmalige Minister Brinkman vroeg op dat ogenblik het woord en begon zijn uiteenzetting met Mister President. Dit is dan de reactie van een bewindvoerder uit een land waar men nooit op dezelfde manier als wij voor de taal heeft moeten strijden. Zoiets wordt anders niet voor mogelijk geacht.

De heer H. Suykerbuyk : Mijnheer de Minister, ik ben het volledig eens niet alleen met uw analyse maar eveneens met uw kritiek.

Mijnheer de Voorzitter, blijft nog het thema Vlaanderen in de wereld over. Ik zal in deze bespreking niet te ver uitweiden. Er werd trouwens reeds zo veel over gezegd. Er kan evenwel nog veel worden gezegd over wat een buitenlands beleid kan en zou moeten zijn.

Toch wil ik het even hebben over onze vertegenwoordiging. Die vertegenwoordiging zien wij nog altijd in het kader van de resolutie die in deze Raad werd aangenomen en waarin werd gesteld dat de bestaande ambassades en consulaten ook door ons moeten worden gebruikt. Wij moeten daar onze plaats opeisen. Er moet echter meer gebeuren. Meer dan eens heb ik gepleit voor het feit dat de Vlamingen in de wereld hun activiteiten meer zouden belichten. Destijds hebben wij enige kritiek kunnen horen over de wijze waarop la francité zich ontwikkelt. Zij heeft daartoe evenwel het recht. Wij kunnen het alleen niet doen op dezelfde wijze. Zij realiseren het met een groepering van een veertigtal staten. Wij moeten het op een andere manier aanpakken.

Er zijn in de wereld tientallen kolonies en kringen van Vlamingen en Nederlandssprekenden. Er zijn enkele landen waar Nederlands de eerste taal is en er zijn landen waar nog belangrijke groepen Nederlands spreken.

Als wij van zoveel aanwezigheid van Vlaanderen in de wereld een netwerk maken houden wij niet alleen contact met personen van „bij ons”, maar kunnen wij veel voor hen betekenen omdat wij een gedeelte van hun belangen kunnen behartigen.

Suykerbuyk

Zo bewonder ik het werk van Vlamingen in de wereld omdat zij op veel terreinen materiële dienst verlenen, zoals voor pensioenregelingen enzovoort. Die netwerken moeten nog verder worden uitgebouwd. Daar zitten immers de vele onbetaalde ambassadeurs, die geen enkele Executieve, met geen enkele begroting, zal kunnen betalen. Het is onmogelijk een vertegenwoordiger te hebben in alle landen van de wereld. Daarom is de enige mogelijkheid zich te wenden tot de groepen die op alle punten van de wereldbol aanwezig zijn en waarvan veel enthousiasme en veel inzet mag worden verwacht voor betrekkelijk weinig kosten.

In het voorstel tot aanbeveling werd ook gehandeld over het internationaal economisch beleid, over het Vlaams intern beleid en over het beleid ten opzichte van de grensregio's. Daarop ga ik niet verder in, want wat ik wilde zeggen is reeds gezegd, ook door Mevrouw Kestelijn-Sierens.

Ik rond mijn beschouwingen af. Allereerst hoop ik dat deze motie van aanbeveling, dit project, zo gezamenlijk mogelijk wordt gesteund. Wij maken er geen probleem van te onderhandelen over een andere tekst, over 'tekstaanpassingen of tekstwijzigingen voor zover nodig.

Ten tweede, hoop ik dat het debat van vandaag een begin moge vormen van een gecoördineerde aanpak in de Commissie voor het Buitenlands Beleid. Hierbij stel ik een permanente follow-up voor, want anders raken wij hopeloos achterop in de Vlaamse Raad. Tot nu toe hebben wij teveel in schuifjes gewerkt. Vandaag hebben wij een eerste poging gedaan om een synthese te maken van alles wat is gebeurd. Niets is volmaakt. Het ware beter geweest dat alle elf Ministers hier aanwezig waren geweest om op alle detailvragen te antwoorden. Dat gebeurt misschien morgen. Het is in ieder geval goed dat wat vandaag is begonnen, wordt verdergezet.

Tot besluit de volgende overweging. Elk beleid, dus ook het Vlaams buitenlandse beleid, moet worden gedragen. In Vlaanderen is steeds meer

bereidheid Vlaanderen in de wereld bekendheid te geven, onze culturele en andere mogelijkheden uit te dragen en daarbij onze belangen, ook de materiële, te behartigen. Dit alles moet door velen worden gedragen, omdat de politiek verantwoordelijken alleen dat niet kunnen.

Minister Geens, het ware misschien een goed idee een ronde tafel te beleggen met anderen, uit de culturele wereld, de wetenschappelijke wereld, de sportwereld, kortom uit de vele maatschappelijke geledingen die naast de politieke wereld bestaan, om gezamenlijk aan het algemeen buitenlands beleid, of aan bepaalde sectoren ervan te werken. Ik bepleit die ronde tafel. En zeg dat het best is niet te lang te wachten, want hiervoor zit de wind goed. **(Applaus)**

De Voorzitter : De heer Bockstal, Voorzitter van de Commissie, heeft het woord.

De heer E. Bockstal (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, als Voorzitter van de Commissie Externe Betrekkingen en Buitenlandse Aangelegenheden dank ik van ganser harte en welgemeend alle Ministers, die in de Commissie hun beleid hebben toegelicht.

Niet dat wij hoeven akkoord te gaan met al wat zij doen of denken, maar het was een leerrijk en eerlijk debat. Qua informatie zijn de commissieleden voldoende aan hun trekken gekomen. Het is nu hun taak de synthese te maken en de conclusies te trekken uit dat groot debat, dat ik in feite nog grootser had gewenst.

Wij kunnen ons natuurlijk niet in de plaats stellen van de Vlaamse Regering.

Wat we wel kunnen is in een algemene resolutie, onze wensen, onze aanbevelingen en beleidsopties kenbaar maken. Collega Suykerbuyk heeft dat reeds aangekondigd en wij zullen dat dan ook doen.

De vraag naar dit debat vond zijn oorsprong in het feit dat de commissieleden geen duidelijk inzicht hadden in het globaal beleid van de Executieve. Nu weten wij wat ieder minister wil en doet.

Tevens bestond de indruk en achteraf is gebleken terecht — dat er van een geïntegreerd beleid en van coördinatie weinig sprake is.

Dit is geen verwijt, maar een vaststelling.

Ook nationaal wil elk minister wel zijn eigen gang gaan, en spreekt men niet altijd met één stem.

Er zijn wel „diplomatieke” rechtzettingen achteraf. Maar spreken naar buiten met eensgezinde stem zoals 20, 25 jaar geleden zit er niet meer in. En ik betreur dit.

Deze gang van zaken is niet goed voor onze federale, constitutionele, democratische, parlementaire monarchie. Dit is uiteraard geen materie voor de Vlaamse Raad. Ik wil dit alleen maar aanhalen opdat wij niet in hetzelfde euvel zouden vervallen.

Wij hebben een groot excuus. Wij zijn een, juridisch dan, nog jonge staat. De stiel moet nog geleerd worden. Het is dikwijls nog tasten, varen zonder kompas, bijsturen en soms rechtsomkeer maken.

Wij moeten hoe dan ook, zonder paniek, en zonder complexen, door onze adolescentiecrisis heen.

Laten wij niet vergeten dat oudere federale staten ook nog met dergelijke problemen te kampen hebben. Ik verwijs in dit verband naar de problemen waarmede men moet afrekenen in Canada. Wij moeten onze groei-moeilijkheden niet onderschatten, maar zeker niet overschatten.

Kortom, het is goed dat wij dit debat houden. De beleidsnota's en de discussies in de Commissie waren verhelderend en degelijk gedocumenteerd.

Ik dank dan ook de Ministers, de rapporteurs, de secretarissen van de Commissie en al de leden die deelgenomen hebben aan de discussie, en tenslotte al de instellingen die meegevoerd hebben aan de hoorzittingen, de GOM's, de SERV, de BDBH en de Kamers van Koophandel.

Ik wens achtereenvolgens volgende onderwerpen te behandelen : coördi-

Mede namens de overige Ministers dient Executievevoorzitter G. Geens (CVP) de Raadsleden van antwoord tot slot van het debat buitenlands beleid, dat een hele dag in beslag nam

natie — een geïntegreerd beleid ; samenwerking met de Europese regio's ; de Europese richtlijnen ; aanwezigheid van Vlaanderen in de ambassades.

Coördinatie en geïntegreerd beleid zijn grote woorden. Wat dekt echter de lading ?

Is het beleid inzake milieu, openbare werken, cultuur, onderwijs, buitenlandse handel en het algemeen buitenlands beleid te coördineren en te integreren ? Hoe moet Vlaanderen met één gezicht naar buiten komen ? Welk imago, welke huisstijl hebben wij ? En hebben wij dat niet, hoe kunnen wij dat dan gezamenlijk opbouwen ?

Uit de verschillende rapporten heb ik een tabel opgesteld van de plaatsen waar Vlaanderen nu op een of andere manier aanwezig is, aanwezig zal zijn of aanwezig is geweest. Deze vergelijkende tabel is uiteraard onvolledig. Het zou echter goed zijn dat de Executieve ons jaarlijks een synoptische tabel zou bezorgen van wat **geduren-**

de het jaar is gebeurd en van de initiatieven die de Executieve heeft genomen op internationaal vlak.

Wat ons niet interesseert, is dat een Minister een of ander congres, studiedag of voetbalmatch heeft bijgewoond. Wat ons wel interesseert, zijn de substantiële zaken, die enig belang hebben voor Vlaanderen en voor ons imago. En wat nog interessanter zou zijn, is een synoptische tabel over wat het volgend jaar en op langere termijn gepland wordt. Gouverner , c'est prévoir .

Voornamelijk voor de externe betrekkingen is een lange termijnvisie en -planning noodzakelijk.

Willen wij tot een coherent beleid komen, dan is een consensus over een visie op lange termijn immers noodzakelijk.

Uit dit alles vloeit voort dat er ook formeel eenheid en samenhang moet zijn. Het CGIS blijft tot verder order, de administratie van de Vlaamse externe betrekkingen. En het gaat hier

niet alleen om de protocoldienst. Het gaat over het feit dat er een dienst moet zijn die alle buitenlandse betrekkingen kanaliseert. Een dienst die instaat voor de relaties met buitenlandse zaken — waaronder onze ambassades en consulaten — die instaat voor de relaties met de internationale instellingen, die instaat voor de relaties met de buitenlandse ambassades en consulaten in België, die instaat voor het protocol zowel bij ontvangst van buitenlandse delegaties, als bij bezoeken aan het buitenland, een dienst die de gemengde commissies leidt, kortom het Vlaamse Ministerie voor Buitenlandse Betrekkingen. Er is maar één kanaal. Alleen langs dit kanaal is een geïntegreerd, goed gecoördineerd beleid mogelijk. De manier waarop deze coördinatie moet geschieden binnen de Vlaamse Regering is een zaak voor deze Regering. Sommige collega's hebben reeds op deze moeilijkheid gewezen.

Uit één van de rapporten blijkt, dat een Minister zegt, „ik ben inhoudelijk bevoegd, dus kan ik bilaterale akkoorden afsluiten, mits mededeling aan het Ministerieel Comité voor Buitenlandse Betrekkingen”. Hiermee kan ik mij als dusdanig moeilijk akkoord verklaren. Dit is een gevaarlijke procedure op verschillende vlakken.

Ten eerste, op die manier kunnen vijf Vlaamse Ministers zonder voorafgaandelijk ke coördinatie, eventueel met hetzelfde vliegtuig, in hetzelfde land aankomen en besprekingen voeren, los van elkaar met dezelfde administratie.

Een coördinatie binnen de Vlaamse Regering is dus een must.

Ten tweede, de coördinatie met Buitenlandse Zaken is ook een must en dit om verschillende redenen.

Om diplomatieke redenen : een gemeenschapsminister, hetzij Waal hetzij Vlaming, kan geen akkoorden sluiten of besprekingen beginnen met een land, waarmee de Belgische diplomatieke betrekkingen op een laag pitje staan of met een land waarmee België officieel geen diplomatieke betrekkingen heeft. Hier moet de hiërarchie en de Bundestreue volle-

Bockstal

dig spelen om louter coördinatieredenen met de nationale overheid en de gewesten en gemeenschappen.

Ik zal niet uitweiden over bezoeken van regionale en nationale Ministers met gelijklopende bevoegdheid die in dezelfde week in hetzelfde land aankomen zonder dit van elkaar te weten. Dat is niet goed voor het Belgische imago en evenmin voor het Vlaamse imago. Ik dring er dan ook op aan dat het spel correct wordt gespeeld.

In dit verband vraag ik aan de leden van de Vlaamse Regering, toch even na te denken over wat „inhoudelijk bevoegd” betekent. Naar mijn mening is dit bevoegd voor de eigen materie, wat betekent dat de Minister van Externe Betrekkingen inhoudelijk bevoegd is voor externe betrekkingen.

Een ander discussiepunt, dat reeds door andere collega's werd aangehaald, is de rol van de Vlaamse Raad. Ik zal niet uitweiden over het verdragsrecht, dit is voor de derde fase. Persoonlijk maak ik mij weinig zorgen over het internationaal publiekrechtelijk karakter van het verdragrecht, dat is voor juristen.

Vlaanderen heeft in zijn bevoegdheidspakket voldoende ruimte en heeft meer dan voldoende werk met akkoorden, ententes en samenwerkingsovereenkomsten. Grote fiscale verdragen, verdragen over bescherming van investeringen zijn trouwens nationale materies en de meeste economische verdragen zijn EG-materie geworden.

Wij zijn niet bevoegd voor defensie, een Vlaams leger is nog niet noodzakelijk.

Mijnheer de Minister, binnen de Vlaamse Executieve moet dit alles worden geregeld. Onze zorg is dat Vlaanderen in het buitenland als een volwassen natie en als een oerdegelijk volk naar voren komt.

De raad zal ook moeten worden ingelicht, liefst à priori, over eventuele akkoorden en overeenkomsten.

Hierover zullen wij ons eerst moeten

beraden in de Commissie. Vandaag wil ik alleen het probleem naar voren brengen.

De heren Van der Maelen, Suykerbuyk en Van Grembergen hebben reeds hun standpunt bekend gemaakt in verband met samenwerking met de Europese regio's. Ik zal een andere benadering geven. Heeft deze samenwerking nog zin? Onze PVV-collega's hebben zowel in de Commissie als in openbare vergadering nogal minachtend en denigrerend gereageerd op het initiatief dat ter zake door de Voorzitter van de Executieve werd genomen.

Ik heb soms de indruk dat dit de laatste stuip trekkingen zijn, van enkele ouderwetse, unitaire liberalen — gelukkig geldt dit niet voor iedereen — die het geheel van de regionalisering in vraag stellen en blijven zweren bij la Belgique de papa. De achtergrond is nog steeds: als België niet groot genoeg is, wat betekent Vlaanderen dan als regio en als volk? Ik verwijs hierbij naar Zweden met 8,3 miljoen, Noorwegen met 4,2 miljoen, Finland met 4,9 miljoen, Denemarken met 5,1 miljoen, IJsland met 3,2 miljoen, Oostenrijk met 7,5 miljoen en de Baltische Staten met samen 7,5 miljoen inwoners. Dit waren enkele cijfers ter vergelijking. Politiek zijn wij echter ook in goed gezelschap, met name van wijlen de heer Edgard Faure en van het Europees Parlement. Ik verwijs naar de Assemblée van de Europese regio's waarvan Vlaanderen in 1986 lid is geworden.

Deze Raad van Europese Regio's was het laatste levenswerk van wijlen Edgard Fauré, een groot intellectueel en politicus, Fransman in merg en been, maar ook een groot Europeër die zeer vroeg heeft ingezien dat het zogenaamd Europees democratisch deficit niet alleen een kwestie was, van de bevoegdheid van het Europees Parlement. Hij was echter ook van oordeel, en terecht, dat het regionaal, cultureel-economisch feit in het kader van Europa nog een groter democratisch deficit vertoonde.

Ook het Europees Parlement is zich terdege bewust van de rol die de regio's zullen moeten spelen in het Europa van morgen.

Ik verwijs hier naar de resolutie van het Europees Parlement over het regionale beleid en de rol van regio's van 18 november 1988.

Ik wens hier de 12 bladzijden van de resolutie van het Europees Parlement niet voor te lezen.

Laat mij echter toe, mijnheer de Voorzitter, de grote aandachtspunten van deze resolutie te citeren en kort te commentariëren.

Het punt 1 van de resolutie luidt: „Het regionaal beleid van de Gemeenschap heeft nog geen proces op gang gebracht van convergentie tussen de regio's in de Gemeenschap”. Dit is een vaststelling.

Het punt 2 is het volgende: „De komende ontwikkelingen in de Europese integratie — interne markt en monetaire samenwerking — vereisen een nieuwe vooruitgang op het gebied van de economische en sociale samenhang”. Inhoudelijk gaat het erover de verschillen tussen de regio's te verkleinen. Het Europees Parlement waarschuwt zelf voor het gevaar dat de verruiming van de EG-markt nog tot een verdere toename van de regionale verschillen zou kunnen leiden indien dit niet gebeurt binnen een door het Europees Parlement in deze resolutie bepaald kader.

Punt 3 handelt over de voorstellen tot wijziging van het regionale beleid van de Gemeenschap. Hier verwijs ik onder meer naar de regionale ontwikkelingsprogramma's. Wij hebben dit toegepast onder meer met betrekking tot het programmacontract-Limburg.

Punt 4 is een zeer belangrijk punt. De titel luidt: regionalisatie in de Gemeenschap is: ontwikkelingsfactor; factor in de economische samenhang; democratiseringsfactor in de communautaire integratie; factor in de herwaardering van de culturele eigenheid. Dit is op zich duidelijk.

— **De heer Suykerbuyk, Ondervoorzitter, treedt als Voorzitter op.**

Er zijn nog meerdere paragrafen waaruit blijkt welk belang het Europees Parlement hecht aan de regionalisatie en het subsidiariteitsbeginsel.

Bockstal

Omdat mijn spreektijd beperkt is zal ik mij beperken tot één paragraaf : „Het Europees Parlement acht het, ondanks de soms grote verschillen tussen de lidstaten in hun tradities op het gebied van recht en staatsbestel, nodig en zinvol dat de regionalisatie in de gemeenschap verdergaat met het oog op een hechtere politieke, economische en sociale integratie tussen de verschillende gebieden in Europa”.

Ik denk dat verder commentaar overbodig is. Dat wij hoe dan ook verder moeten ijveren voor de gedachte van het Europa der regio's. De intentieverklaring Vlaanderen-Baden Württemberg ligt volledig in dezelfde lijn.

Mijnheer de Voorzitter van de Executieve, doe zo voort, ga verder in die richting, natuurlijk samen met de andere leden van de Executieve en in het kader van een goed gecoördineerd en geïntegreerd beleid.

Omtrent de Europese richtlijnen kan ik kort zijn, vermits de heer Van der Maelen dit onderwerp uitvoerig heeft behandeld en ik volledig achter zijn visie sta.

Ik ben Minister Kelchtermans zeer dankbaar dat hij de Commissie volledig heeft ingelicht over de stand van zaken betreffende de omzetting van Europese milieuriichtlijnen.

Er doen nogal wat mythen de ronde over de verantwoordelijkheid van de Gewesten en de Gemeenschappen dienaangaande.

Ik heb onlangs aan de Minister van Buitenlandse Zaken een vraag hieromtrent gesteld. De lijst van het aantal nog om te zetten richtlijnen luidt als volgt :

— nationaal vlak :	146
— nationaal vlak en drie Gewesten :	4
— nationaal vlak, Vlaams en Waals Gewest :	3
— nationaal vlak, Vlaamse en Franse Gemeenschap :	4
— drie Gewesten :	12
— Vlaams en Waals Gewest :	1
— Vlaams Gewest :	1
— Franse en Duitstalige Gemeenschap :	1

Dit betekent dat Vlaanderen nog 25 richtlijnen moet omzetten op een totaal van 172.

Ik ga niet verder in op de kwalitatieve analyse, maar wens toch mijn conclusie te formuleren. Ten eerste, de nationale overheid zou het voorbeeld moeten geven ; ten tweede, het niet toepassen of omzetten van een Europese richtlijn door het hoofdstedelijk Gewest Brussel of door het Waalse Geweste kan bij voorbeeld voor het milieu in Vlaanderen nadelige gevolgen hebben ; ten derde, in de derde fase moet de nationale overheid een evocatie- of substitutierecht toegewezen krijgen.

Intussen doe ik de volgende suggestie aan de Voorzitter van de Executieve. De Europese wetgeving is in principe afdwingbaar bij de rechtbanken. Door een collega senator wordt de vraag gesteld of er geen precedent kan worden geschapen. De stad Geraardsbergen, bij voorbeeld, zou in Wallonië op basis van de Europese wetgeving een geding kunnen inspannen tegen een gekende vervuiler van de Dender. Ik ben benieuwd naar het resultaat van een dergelijk initiatief. Het is maar een suggestie, maar er zit muziek in.

Thans kom ik tot het aspect : aanwezigheid van Vlaanderen in ambassades. Uit mijn persoonlijke ervaring heb ik kunnen vaststellen dat wij in 't algemeen over degelijke ambassadeurs en consuls beschikken. Iedere keer dat ik op hun diensten een beroep heb gedaan, kan ik in eer en geweten getuigen dat de geleverde service goed was. Of het ook zo is voor de gewone burger weet ik niet, ik meen van wel.

Wat ik wel mis in de ambassades, consulaten en kanselarijen, is het nieuwe beeld van het federale België.

Wij zien daar wel mooie posters van Gent, Brugge, Antwerpen en Luik, maar niet van ons federaal koninkrijk.

Daarenboven zijn de meeste oudere diplomaten — niet de jongeren, die zijn nog geen ambassadeur — gevormd in het unitaire België en zij hebben, hoe dan ook, de nieuwe structuren van ons land nog niet geas-

simileerd. Daarom mijn dringend verzoek aan de Voorzitter van de Vlaamse Regering om initiatieven te nemen opdat de ambassades België naar voor zouden brengen zoals het is, namelijk een federale staat, en wat mij betreft, met de nadruk op Vlaanderen. Na meer dan 100 jaar Franstalige, om niet te zeggen Franskiljonse, overheersing in de ambassades mag dat wel.

Ik geef u volgende raad.

Ten eerste, moeten wij Vlaanderen op de ambassades visualiseren, moet Vlaanderen met tijdschriften, kaarten, folders, vlaggen enzovoort en met een woord zichtbaar zijn. Ten tweede, moeten onze diplomaten, jong en oud, België verkopen zoals het nu is na de tweede fase en straks, zoals België zal zijn, na de derde fase.

Wij moeten dit niet met azijn doen, maar met suiker, niet alleen langs zware overlegcomités en protocols, maar ook langs een goodwillcampagne, regelmatig contact met de diplomaten, die naar het moederland terugkeren, ook door overleg met onze gewezen fayat-boys, die ons meer kunnen zeggen over de manier om dit doel te bereiken, dit alles met volle eerbied voor de andere regio's en gewesten en voor de nationale overheid.

Ik heb gesproken over een goodwillcampagne. Ik wou er nog aan toevoegen dat wij, weliswaar langs Buitenlandse Zaken om, meer een beroep moeten doen op onze ambassades en consulaten. Zij zullen voor ons werken en goed werken, als wij het maar vragen. Ook de gewone burger moet hiervan bewust gemaakt worden.

De doorsnee Vlaming loopt te weinig de ambassade of een andere diplomatieke post binnen. Hij moet zijn nationale drempelvrees overwinnen.

Wij moeten dan ook de andere campagne voeren. De Vlaming moet beseffen dat Belgische ambassades in het buitenland ook van hem zijn en te zijnen dienste moeten staan.

Hoe meer Vlamingen over de vloer

Bockstal

van de ambassades komen, des te Vlaamser zullen zij worden. Ik heb ervaren dat regelmatig menselijk contact soms meer doet dan protocollen en reglementen.

Wat ik hier gezegd heb is even waar voor handelsattachés. Ik heb soms de indruk dat de Vlaamse zakenwereld in mindere mate een beroep doet op deze attachés dan de Waalse.

Wat de regionalisering van de BDBH betreft, staan wij nog nergens; ze vordert niet.

Dit heeft nu reeds tot gevolg dat enkele Franstalige handelsattachés in feite weigeren nog Vlaamse dossiers te behandelen. Dit kan niet. Ik zou het ook niet dulden van een Vlaming.

Zolang zij officieel nationaal zijn en door de nationale overheid vergoed worden, moeten zij hun nationale rol blijven spelen.

Het aanslepen van de definitieve uitvoering van de regionalisatie en de daaruit voortspruitende onzekerheid ligt er zonder twijfel aan de basis van. Deze situatie is voor niemand goed.

Mag ik dan ook vragen aan de Vlaamse Regering hiervan dringend werk te maken? Ons Vlaams bedrijfsleven kan er maar goed bij varen en daar gaat het tenslotte om.

Mijnheer de Voorzitter, hiermee eindig ik mijn betoog. Er is nog meer materie te bespreken. Ik heb, hoop ik, als Voorzitter van de Commissie, mijn inbreng gedaan. Er is in de toekomst nog een grotere inbreng te verwachten van de collega's.

Ik besluit dan ook met enkele essentiële gedachten over het buitenlands beleid: ver zien, vooruitzien, ruim zien, professionalisme, coördinatie, integratie en aanwezigheidspolitiek. *(Applaus)*

De Voorzitter : De heer Van Grembergen heeft het woord.

De heer P. Van Grembergen : Mijnheer de Voorzitter, ook mijn fractie zal een motie van aanbeveling indienen. *(Onderbreking door mevrouw M.P. Kestelijn-Sierens)*

De Voorzitter : Minister Geens heeft het woord.

Minister G. Geens (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, collega's, ik dank en feliciteer de verslaggevers voor hun verslag; ik dank eveneens de Voorzitter van de Commissie. Ik betrek tevens in mijn waardering alle sprekers die zijn tussengekomen.

Niettegenstaande de beperkingen van de organisatie van onze werkzaamheden, niettegenstaande de beperkingen opgelegd ingevolge de ruimheid van de behandelde materie en niettegenstaande het scepticisme dat ook ik aanvankelijk aan de dag legde, is de bespreking van het Vlaams buitenlands beleid in deze Raad een goede zaak geweest.

Ten eerste heeft de bespreking aangetoond welke de intensiteit is van de Vlaamse macht. Hiermee bedoel ik de institutionele Vlaamse autonomie, ook op het vlak van het buitenlands beleid. Van deze vaststelling zijn wij echter nog niet voldoende doordrongen. In feite moeten wij ervan uitgaan dat alles wat wij ondernemen op het vlak van het beleid, dat alles wat in Vlaanderen leeft, reilt en zeilt, altijd een internationale dimensie vertoont.

Wanneer men onze fabrieken bezoekt en aan de arbeiders de vraag stelt voor wie zij werken, zal men in praktisch alle gevallen het antwoord krijgen: wij werken voor het buitenland, voor de export. Deze uitspraak geldt voor alle domeinen, en ik laat geen enkele gelegenheid voorbijgaan om onze Vlaamse culturele, toeristische en andere organisaties er steeds opnieuw op te wijzen.

Onze handelwijze en ons optreden hebben altijd intrinsiek een buitenlandse dimensie. Ik durf zelfs zeggen dat men op het politieke vlak nog wat achterop zit tegenover deze realiteit.

Het Vlaamse beleid is intrinsiek ook vastgemaakt aan het internationaal optreden van de Vlaamse Gemeenschap in het buitenland. Dit principe is zo vastgeankerd in het beleid dat het geen bepaald aspect is van het beleid, maar eerder het voltrekken van het beleid. Vandaar dat het goed was het buitenlands beleid eens glo-

baal te bekijken, ook om onszelf dit besef bij te brengen.

Het spijt mij dat de leden van de PVV hier niet aanwezig zijn, zij die altijd zoveel commentaar hebben bij het beleid. Wat hen betreft, geef ik een antwoord voor lege banken.

De verslagen van de werkzaamheden in de Commissie geven een globale stand van zaken op dit ogenblik in verband met alle vragen die hier werden gesteld. Om deze reden zal ik ook niet op alle vragen antwoorden. Met enige overdrijving kan men zeggen dat de verslagen de summa zijn van ons optreden in het buitenland. Niettemin zal ik ingaan op sommige vragen van verschillende sprekers en informatie verstrekken over allerlei punten.

Verschiedende leden hebben aangedrongen op het opstellen van jaarlijkse verslagen, bijvoorbeeld over het omzetten van de Europese richtlijnen. Welnu, dit zal voortaan gebeuren. Inderdaad, ik heb mij voorgenoemen om de drie maanden een verslag op te stellen en wij kunnen deze verslagen misschien jaarlijks vervolledigen en globaliseren. Een debat als dit van vandaag mag inderdaad niet verdrinken in het begrotingsdebat, waarin trouwens aan het buitenlands beleid hooguit enkele minuten worden gespendeerd.

Uit dit debat kan ook worden afgeleid dat het noodzakelijk is een geïntegreerd beleid te voeren om Vlaanderen in zijn geheel erkenbaar en herkenbaar te maken in al zijn facetten. Inderdaad, men gaat niet naar het buitenland met de Vlaamse cultuur, met de Vlaamse kunst of met de Vlaamse economie alleen, maar met alle activiteiten op welk domein dan ook. Het zijn facetten van één geheel en wij moeten ons in het buitenland als een eenheid gedragen. Deze bekommernis moet trouwens bestendig bij de elf Ministers bestaan, maar ook bij de leden van de Vlaamse Raad wanneer zij in het buitenland optreden.

Mijnheer de Voorzitter, ik zal antwoorden conform de afspraak met de collega's van de Vlaamse Regering en conform de regeling van de werk-

Geens

zaamheden, ernaar strevend een synthese te maken van ons beleid. Ook in dit kader zal ik een aantal vragen beantwoorden.

Tot op dit ogenblik heb ik inzake het Vlaams buitenlands beleid enkel over de grond van de zaak gesproken, thans behandel ik de institutionele aspecten ervan.

Ten eerste, de vraag inzake het verdragsrecht. Ik raad iedereen aan ter zake het verslag te lezen van de parlementaire werkgroep voor de institutionele hervormingen. Dit verslag behandelt deze problematiek op een verhelderende wijze en geeft ook de glasheldere politieke conclusie, namelijk dat én aan de Gemeenschappen én aan de Gewesten — dat is nieuw — het verdragsrecht moet worden toegekend. Daartoe moeten de nodige grondwettelijke en institutionele maatregelen nu worden getroffen. Het belang hiervan mag evenwel niet worden overdreven. Het is natuurlijk belangrijk dat men volwaardig in de juridische en staatsrechtelijke sfeer kan optreden, wat evenwel niet enkel van ons afhangt. Hierbij wordt verondersteld dat onze staatsstructuur zulks mogelijk maakt. Het impliceert tevens dat een dergelijke regeling internationaal wordt aanvaard.

Nu reeds bestaat er grote behoefte aan coördinatie in het buitenlands beleid. Om het even in welke staatsstructuur — een unitaire of een federale staatsstructuur — wordt in de eerste plaats op internationaal vlak als staat opgetreden. Dat is de realiteit.

Op het niet-formele vlak werd de laatste tijd grote vooruitgang geboekt. Wij voeren regelmatig met de heer Eyskens, nationaal Minister van Buitenlandse Zaken en de verantwoordelijken van de Gemeenschappen en de Gewesten informele gesprekken over het buitenlands beleid. Daar wordt ons de houding van België ten opzichte van internationale problemen meegedeeld. Deze gelden als richtsnoer om onze manier van optreden te bepalen.

De mogelijkheden tot internationale

samenwerking, die wij nu reeds hebben, los van het *jus tractatis*, zijn enorm. Het bewijs daarvan vinden wij terug in allerlei acties, die in internationaal verband plaatsvinden. Welke naam deze precies hebben is van minder belang. Het gaat daarbij om gemeenschappelijke verklaringen of samenwerkingsakkoorden waarbinnen een groot aantal acties kunnen worden ondernomen. Op dat stuk worden wij via de rechtspraak, zoals door de Raad van State, volledig ondersteund. Het formeel toekennen van het verdragsrecht zou de bekroning zijn van wat nu reeds werkt. Onze aanwezigheid in de ambassades houdt daar ook verband mee. Met de heer Eyskens, nationaal Minister van Buitenlandse Zaken, heb ik een protocol afgesloten, waarin de aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de Gemeenschap, met een diplomatiek statuut en een diplomatieke rang, in onze ambassades wordt voorzien, niet alleen in de staten, maar ook in de internationale organisaties.

Dienaangaande stellen zich twee moeilijkheden. Ten eerste rijst de vraag aan wie wij een dergelijke functie kunnen toevertrouwen. Dit is geen theoretische vraag. Vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap in het buitenland moeten personen van hoog gehalte zijn. Anders bewijzen wij onszelf een slechte dienst.

Ten tweede laat ik opmerken dat België beschikt over 150 diplomatieke posten in de wereld, naast vertegenwoordigers in tientallen internationale organisaties. De Vlaamse Gemeenschap kan niet overal vertegenwoordigd worden. Bijgevolg zullen wij selectief moeten optreden. Onze, hoewel luttele, ervaring kan ons daarbij een hulp zijn.

Indien het diplomatiek personeel van het koninkrijk het ernstig meent met de opdracht om ook de Gewesten en Gemeenschappen te vertegenwoordigen, dan moet het daar een groot gedeelte van zijn tijd aan besteden. Onze thesis is altijd geweest — en ik blijf daarbij — dat de Belgische diplomatieke vertegenwoordigers ook de institutionele uitbouw en de verscheidenheid van ons land in het bui-

tenland moeten benadrukken en bijgevolg ook onze belangen behartigen.

Het is gekend dat de diplomaten het vaak moeilijk hebben uit te gaan van de nieuwe institutionele structuren van ons land. Deze nieuwe structuren zijn echter gewild door de politieke instellingen en de diplomaten zijn er derhalve toe verplicht ze te aanvaarden. De Minister van Buitenlandse Zaken zal trouwens niet nalaten om desgevallend de nodige maatregelen te nemen.

In hetzelfde juridisch kader situeert zich het probleem van de omzetting van de Europese richtlijnen in het nationaal recht. De Voorzitter van de Commissie voor de Externe Aangelegenheden heeft ter zake al een rekenkundig overzicht gegeven en ook verschillende anderen zijn in het debat hierop ingegaan.

Dienaangaande wil ik de uitspraken wat relativeren. Vaak moet men niet naar de Gemeenschappen en Gewesten individueel de steen gooien, te meer omdat wij op vele domeinen nog niet rechtstreeks mogen optreden. In dat verband wijs ik erop dat de Europese Gemeenschap zich slechts bekommert om de uitvoering van een richtlijn in hoofde van de lidstaten. Hij houdt geen rekening met de institutionele opbouw van de lidstaten noch met het feit dat in België Gewesten en Gemeenschappen, in Duitsland de Länder en in Italië de regio's verantwoordelijk zijn voor de omzetting van bepaalde richtlijnen. Zij stelt alleen vast dat een bepaald land al dan niet in orde is. Het ontbreken van één schakel in het beleid van een bepaald land resulteert in een rode kaart voor deze staat. De grote lacunes in het beleid worden trouwens veroorzaakt door het Brussels Gewest. Welnu, tot vóór een jaar trad de nationale staat juridisch op namens het Brussels Gewest. Sinds 1980 bekommerde het nationaal Parlement zich niet meer om de wetgeving die uitsluitend op Brussel van toepassing was, wat mettertijd een vacuüm teweegbracht. Dit zal nu met de bevoegde Executieve moeten worden besproken.

Ik herhaal dat men de steen dus niet

Geens

naar de verkeerde schuldige moet gooien. Men moet in eigen boezem kijken. De verantwoordelijkheden moeten worden gelegd daar waar zij moeten liggen en op dat stuk is ons palmares uitstekend, ook wanneer men het vergelijkt met andere landen. Men mag bovendien het omzetten van een richtlijn en een klacht bij de gerechtelijke instanties niet met elkaar verwarren. Dat is evident. Men kan zeer goed in regel zijn met het omzetten van richtlijnen maar toch betwistingen hebben over deze richtlijnen voor de Europese rechtbank. Het staat natuurlijk niet goed wanneer men daar te veel veroordelingen oploopt of te veel klachten krijgt.

Ik zal dus, zoals gevraagd — de heer Van der Maelen heeft daarop zeer sterk aangedrongen — geregeld een verslag bij de Vlaamse Raad indienen. Niemand verwacht van mij dat ik de lijst ga voorlezen. Trouwens, zij bevindt zich in bijlage van de verschillende verslagen onder meer van het verslag dat door Minister **Kelchtermans** bij de bespreking van zijn begroting werd ingediend.

Ik kom dan tot de hoofdthema's die ter sprake zijn gekomen. Het is normaal dat, wat het eerste thema betreft, verschillende sprekers, onder meer de heren Suykerbuyk, Van Grembergen, Van der Maelen en De Breemaecker, daarop de nadruk hebben gelegd. Het is duidelijk dat wij in het geheel van onze buitenlandse relaties een bevoorrechte positie aan Nederland moeten geven, al was het maar ingevolge de fysische nabijheid en de gemeenschappelijkheid van taal en cultuur. Dit is eigenlijk in alle omstandigheden het geval en zeker wanneer men gaat naar het grote Europa van 1993. Er werd hier reeds vaak gezegd dat wij met de Nederlanders moeten samenwerken want dat we dan sterker zouden zijn. Men telt de cijfers op. Volgens mij is dat echter niet de belangrijkste redenering. Het is niet vanuit een reflex van verdediging of van beveiliging dat wij moeten ageren. Ik heb een paar keer de bedenking gehoord dat wij de grootste cultuur onder de kleine culturen in Europa zijn. Het spijt mij,

maar dat is niet correct. Wij zijn een cultuur die een integrerend deel uitmaakt van de Europese cultuur. Dat is iets anders. Bovendien moet men het ook historisch bekijken. De Nederlandse cultuur heeft een eigenheid, een eigen identiteit die steunt op de creativiteit van de Nederlandstaligen, dus van degenen die tot het Nederlandse cultuurgebied behoren, en bovendien op haar flexibiliteit om, op het kruispunt van drie of vier grote culturen, zich niet alleen in stand te houden maar belangrijke elementen van deze culturen te integreren.

De synthese van de Nederlandse cultuur is haar eigenheid, met de integratie van elementen uit andere culturen, zonder dat wij daarbij onze eigen identiteit hebben opgegeven. Dat is de hele geschiedenis, u kunt dit nagaan, en dat is iets wat wij nog steeds onvoldoende beseffen. Ik heb dat al verschillende malen gezegd. Het besef van die eigenheid, van die waarde „op zich” van de Nederlandse cultuur, moet veel sterker beklemtoond worden.

Wij hebben niet alleen het voordeel in het centrum van Europa te liggen, maar ook op het kruispunt van verschillende grote culturen. Dat is enig in de wereld. En in dat kader kunnen wij beschikken over het politieke centrum van Europa, met name Brussel, dat ook de hoofdstad van Vlaanderen is. Dit is een ongemene troef. We moeten dit als een positief element zien en mogen ons niet laten verleiden tot Eurofobie, tot Europavrees. We mogen ons niet laten afschrikken door de aanwezigheid in ons land van andere Europeanen, ook al zijn er sterke concentraties hier en daar. We mogen ons niet bedreigd voelen door die mensen die uit andere culturele sferen komen. Zij bedreigen de Vlaamse cultuur niet. Als de Vlaamse cultuur — en ik ben voorzichtig in mijn uitspraken — dit niet kan verwerken, dan is ze eigenlijk geen echte cultuur. Ik ben gekant tegen het ongezonde defaitisme waardoor we de historische kans van een eengemaakt Europa aan ons zouden laten voorbijgaan, zagezegd omdat we onze eigen identiteit zouden verliezen. Ook de Vlaamse Beweging zou zich daarvan rekenschap moeten geven. Waarom reflexen van

beveiliging willen hebben, waarom muurtjes willen bouwen als men elders de grote muur afbreekt? De Vlaamse Gemeenschap moet een vriendelijke houding aannemen tegenover het Europese feit en ten aanzien van de Europeanen die zich bij ons komen vestigen. Dat spreekt vanzelf. Een eengemaakt Europa moet de eigen cultuur niet in de weg staan, want ook onze cultuur moet haar uitstraling hebben. Ik zie ook de samenwerking met Nederland in die zin. De specifieke inbreng van Vlaanderen kan kwalitatief even belangrijk zijn als die van andere grote culturen.

Natuurlijk zijn er met Nederland specifieke vormen van samenwerking zoals de Taalunie en het cultureel akkoord. Maar ingevolge de nieuwe institutionele structuren van dit land en ingevolge de internationale ontwikkeling zou het goed zijn dat deze samenwerking eens opnieuw wordt bekeken. De Nederlandse Minister-president, de heer Lubbers, is daartoe ook bereid en hij wordt hierin gesteund door alle Nederlandse Ministers, en niet alleen door de Ministers van Onderwijs en Cultuur.

In dat verband zijn er een massa zaken mogelijk, ook wat betreft het institutionele optreden. Het is mijn bedoeling dat wij de Europese Onderwijsraad of de Europese Culturele Raad samen met Nederland zouden moeten kunnen voorbereiden. Wij hebben daar aan weerszijden voordeel bij. Wij kunnen ook overgaan tot het oprichten van gemeenschappelijke instellingen. Wij hebben trouwens een tiental jaren geleden, bij het begin van de ontwikkeling van de Taalunie, het initiatief genomen tot het oprichten van het Vlaams cultureel centrum in Amsterdam. Ik ben daar enkele dagen geleden geweest om mij te vergewissen van wat daar allemaal gebeurd en heb vastgesteld dat er goed werk wordt geleverd. Er rijzen een aantal problemen die verband houden met de herstructurering van onze administratie. Ik heb Minister Coens en Minister Dewael opdracht gegeven om een oplossing te zoeken voor de nog hangende problemen. Wij kunnen dat inbedden in de globale aanpak in de structurering van onze administratie.

Geens

De heer Suykerbuyk heeft vooral de nadruk gelegd op de samenwerking over de grenzen heen. Daar werden een groot aantal resultaten geboekt, onder meer ondersteuningsprogramma's van de Europese Gemeenschap die ter plaatse worden uitgevoerd en die aanleiding geven tot grensoverschrijdende samenwerking. Wij hebben enkele weken geleden met Noord-Brabant contacten gehad. Dat was de aanzet tot interprovinciale samenwerking met Nederland tussen de drie grensprovincies en Vlaanderen. Men kan op die weg verder gaan.

Dat stelt ons echter voor de problematiek van de internationale akkoorden die door de Vlaamse Raad moeten worden goedgekeurd. Er is een internationale overeenkomst in verband met de grensoverschrijdende samenwerking tussen lokale of gewestelijke instellingen. Er is ook een akkoord in verband met de gelijkschakeling van de diploma's. In België is de procedure slechts rond wanneer Kamer en Senaat die akkoorden goedkeuren met daarbij de voorwaarde dat de aspecten, waarvoor de Gemeenschappen bevoegd zijn, ook door de Vlaamse Raad moeten worden goedgekeurd. De procedure is daarmee echter nog niet afgewerkt op het nationale vlak en ook niet op het vlak van de Gemeenschappen. Ik heb hier reeds gezegd dat eenmaal de internationale overeenkomst die in de Vlaamse Raad werd goedgekeurd in het Staatsblad is verschenen, de tekst bindend is voor de Vlaamse gemeenschap ongeacht of de andere Gemeenschap die tekst al of niet heeft goedgekeurd. Dat verbindt ons bij het optreden met het betrokken land.

Wij hebben een groot aantal culturele akkoorden met andere landen. In vele gevallen zijn het akkoorden die werden afgesloten zonder enige samenhang met het Belgisch buitenlands beleid, en zonder enig verband met onze culturele politiek. Ter zake moet men cultuur in een ruimere zin beschouwen, niet alleen de klassieke sectoren, maar het geheel van het domein dat behoort tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap, met

andere woorden onderwijs, cultuur, de persoonsgebonden aangelegenheden enzovoort. Wij moeten de culturele akkoorden ook in die zin verruimen en wij moeten die lijst in die zin durven bekijken. Dat is ook gebeurd. Er ligt een beslissing ter tafel van de Vlaamse Regering over het aanduiden van onze prioriteiten voor de culturele samenwerking. Hierin zullen een aantal landen sneuvelen, dat spreekt vanzelf. Naar een aantal landen, instellingen en gemeenschappen toe gaan wij deze politiek versterken en dan kunnen nieuwe culturele akkoorden worden afgesloten.

Zo kom ik tot een punt dat ik daarjuist reeds heb vermeld, het Verdragsrecht. Wanneer de Vlaamse Gemeenschap een nieuw cultureel akkoord wil afsluiten of een cultureel akkoord wil wijzigen ten opzichte van welk land dan ook, kan ik het mij niet inbeelden dat wij inzake constitutioneel recht niet door de Belgische Staat zouden worden bijgetreden. Trouwens, dan zou er ongrondwettelijk worden gehandeld. Ik weet dat de modaliteiten moeten worden geregeld door de wijziging van artikel 68. Bij de aanvang van mijn uiteenzetting heb ik gezegd dat ter zake de politieke consensus in de Gemengde Commissie van de beide Kamers tot stand is gekomen, zodat dit spoedig kan worden uitgevoerd.

Ik heb nu reeds gesproken over Nederland en Europa. Ik wens even verder in te gaan op de groei van Europa, te meer daar dit niet alleen slaat op cultuur en onderwijs, maar ook op andere domeinen, onder meer op het economische vlak. Zo komen wij tot de internationale economische samenwerking die vanzelfsprekend voor ons op de allereerste plaats binnen de Europese Gemeenschap is gesitueerd. Dit is een gewestaangelegenheid. Bijgevolg treden wij er niet autonoom op zolang men geen uitvoering heeft gegeven aan de politieke conclusies van de parlementaire werkgroep voor de herziening van de derde fase. Thans moeten wij bij alles worden betrokken. Ik kan 'de lijst voorleggen van alle mechanismen waarbij die betrokkenheid is georganiseerd. Deze betrokkenheid wordt niet overal in praktijk gebracht omwille van het feit dat in bepaalde ge-

vallen België optreedt met een Franstalig ambtenaar die vanzelfsprekend niet voor ons kan optreden. De transfert van de ambtenaren is nu wel bijna volledig afgerond, maar de structuur van onze administratie is nog niet volledig op punt gezet. Dit gaat wel in een vlug tempo vooruit.

Zo komen wij tot het gevoelige punt van de buitenlandse handel. Men heeft de logica van de staatsstructuur niet doorgetrokken op de domeinen van het wetenschappelijk onderzoek en van de buitenlandse handel. Dit heeft voor gevolg dat de nationale Ministers, ongeacht hun politieke kleur, de parallelle bevoegdheid ruim in hun voordeel interpreteren. In bepaalde gevallen zijn dit restbevoegdheden. Zo kan 20 ten honderd van de kredieten door de nationale overheid worden aangewend. Dit werd echter nooit in absolute cijfers vastgelegd. Wanneer men zelf de betalingsmiddelen creëert, kan men met deze 20 ten honderd dan ook meer doen. Dat is dus slecht geregeld. Parallelle bevoegdheden werken niet in een systeem als het onze dat op exclusieve bevoegdheden is gebaseerd. Het zijn uitzonderingen, die beperkend moeten worden geïnterpreteerd. Ik stel echter vast dat zij extensief worden geïnterpreteerd bij de uitwerking ervan. Dit is ook het geval voor de buitenlandse handel. U kent de fundamentele opties van de Vlaamse Regering. Wanneer wij in het buitenland optreden in verband met buitenlandse handel moeten wij rekening houden met de structuren van de Belgische Staat. Eigenlijk is het de Belgische Staat die optreedt en de basis vormt, onder meer voor garanties tegenover de partners en inzake betalings- of garantiemiddelen.

Belangrijker is echter het exportbeleid tegenover de ondernemingen. Dit is een zuiver gewestelijke aangelegenheid en op dit gebied moeten de zaken duidelijker worden. Het Waals Gewest volgt ter zake een andere lijn dan het Vlaams Gewest en heeft een eigen instelling opgericht, de AWEX. Ik hoor hier steeds wat anderen doen tot voorbeeld stellen, maar dit adagium geldt voor ons niet. We moeten zelf weten wat we doen en wat we zelf doen, moeten we beter

Geens

doen. In de besprekingen is er dus geen parallelisme meer, want de standpunten van de Gewesten verschillen onderling. Dat bemoeilijkt het gesprek. Bovendien gaat men van Waalse kant ervan uit dat de huidige verhoudingen in de nationale structuur voor altijd bewaard moeten blijven. Dit is echter onmogelijk in een land waar bijna 75 ten honderd van de export voor rekening komt van Vlaamse ondernemingen. De verhoudingen in sommige sectoren van de BDBH zijn precies andersom. Men kan aanvoeren dat de zwakkeren moeten worden geholpen en de sterkeren zich wel kunnen redden, maar dat gaat niet op.

De heer W. Luyten : De Walen gebruiken in de ASLK het werkvolume.

Minister G. Geens : Er zijn dus besprekingen aan de gang. De heer De Batselier heeft overigens ter zake een zeer uitvoerige beleidsbrief naar de Commissie gezonden en hierop werd ernstig ingegaan. Ik laat even de vraag buiten beschouwing of export een zaak is van de Regering of van ondernemingen. Dat is een theoretische vraag. De Regering voert niets uit en kan dat ook niet. Export is een zaak van de ondernemingen. Wij moeten hen op een strategische manier helpen, maar alle middelen zijn niet even goed. Bepaalde middelen zijn puur geldverlies. Als wij op dit gebied ooit orde kunnen brengen is de regionalisering een uitstekende zaak, niet alleen voor het Vlaams Gewest, maar ook meer in het algemeen. Ik heb reeds tientallen keren gezegd dat de hervorming van de instellingen een onvermoede kans is om in een aantal domeinen van de Belgische huishouding orde op zaken te stellen. Het gaat hier om een bijprodukt. Er dient voor veel zaken een inventaris te worden opgemaakt, ten einde orde op zaken te stellen. Die kans moet nu worden gegrepen en gevaloriseerd.

Verschillende sprekers hadden het ook over het Europa van de regio's. Zij vonden het een goed initiatief en ik ben hen dankbaar voor deze appreciatie. Ik wens eraan toe te voe-

gen dat het gaat om een concrete zaak en niet om een idee die zomaar werd gelanceerd. De regionalisering bestaat in Europa, weliswaar niet overal in dezelfde politieke structuren. De Belgen mogen niet de pretentie hebben hun structuur op te leggen aan andere landen. Dat is evident. Dat sluit echter niet uit dat andere landen belangstelling hebben voor onze institutionele regeling. Dat lijkt mij vrij logisch, vermits de Belgische staatsstructuur in niet geringe mate is geïnspireerd door de staatsstructuur van de Bondsrepubliek. Aangezien wij de eigenheid bezitten in een multi-culturele staat te wonen, is het inspirerend voor andere staten die met hetzelfde probleem worden geconfronteerd. Wanneer men daarmee rekening houdt, moet men stellen — en de conclusies eruit trekken — dat deze realiteit ook op institutioneel vlak moet worden doorgetrokken daar waar de Europese besluitvorming zich afspeelt. Dat is tot nog toe niet behoorlijk geregeld. Ik denk bij voorbeeld aan de aanwezigheid van Gemeenschappen en Gewesten in de Europese Ministerraad. Ook op het vlak van de Europese wetgevende macht en inzake het beroep op de Europese justitie zijn de Gemeenschappen niet vertegenwoordigd. Dit alles moet nog worden geregeld. Vanuit de Vlaamse Raad is dat echter onmogelijk. Het enige wat wij kunnen doen is ons op Europees vlak verenigen met alle andere regio's die met dezelfde problemen te kampen hebben en die ons standpunt delen. Samen zouden wij dan dezelfde structuur doorvoeren op Europees vlak, meer bepaald naar aanleiding van de herziening van de verdragen. Deze idee werd op een razendsnelle wijze overal opgenomen in alle politieke betogen. In de krant *Le Monde* van gisteren werd een overzicht gegeven van deze aangelegenheid. Men gaf te kennen wat de heren Delors en Valéry Giscard d'Estaing daarvan dachten. In feite zijn het steeds dezelfde woorden en dezelfde ideeën die terugkomen. Subsidiariteit wat is ? Wat betekent het Europa van de regio's ? Hoe gaat men daar naartoe ?

Het is ook evident dat het opvullen van het democratisch vacuüm langs die weg kan gebeuren. Met een ge-

centraliseerd Europa bewijst men geen goede dienst aan de democratie. Wij zouden trouwens op dat ogenblik een regime opbouwen dat tegelijkertijd in andere delen van de wereld wordt afgezworen. Wij moeten een politiek systeem vinden waarbij de betrokkenheid van de burgers bij het beleid wordt gerealiseerd via de lidstaten en de regio's, telkens wat hun specifieke domein betreft.

Vandaar dat ook op dat vlak de idee van de subsidiariteit wordt verdedigd en niet enkel door de specifieke vertegenwoordigers van het Europa van de regio's, maar ook in een globaler kader. Deze idee zal aan bod komen in de voorbereiding van de conferentie van Dublin eind van het jaar, en zal tevens uitdrukking vinden in het Europees Verdrag. Ik stel daar geen datum op maar het zal in het verdrag worden opgenomen. Vandaar dat wij vanuit Vlaanderen deze idee verder moeten propageren. Trouwens, er is voldoende gebleken dat in het concert van de regio's, Vlaanderen een belangrijke rol speelt ingevolge de waarde van zijn identiteit. Wij worden erkend niet omwille van het feit dat wij in dit land honderd jaar in de politieke verdrukking hebben geleefd maar wel om wat we zijn, wat we doen en wat we kunnen. Dat vindt een politieke uitdrukking in de staatsstructuur die wij in dat opzicht aanwenden. Ik meen dat dit niet onbelangrijk is, zeker niet in het kader van de ontwikkeling die we de eerstvolgende jaren zullen kennen. Wij moeten dus trachten die dimensie in de Europese opbouw meer en meer te integreren.

Men spreekt over een cultureel luik bij het verdrag. Het is evident dat dit daar thuis hoort. Dit geldt eveneens voor het onderwijs. Minister Coens heeft herhaaldelijk ideeën naar voren gebracht om een massa mogelijkheden te ontwikkelen. Waarom zouden wij er niet voor zorgen dat de diploma's zo spoedig mogelijk gelijkwaardig zijn ten noorden en ten zuiden van de Belgisch-Nederlandse grens ? Dat ligt toch voor de hand. De irritatie van de Nederlanders spruit voor een deel voort uit het feit dat wij het internationaal akkoord ter zake tot nog toe niet hebben geratificeerd. Nochtans hebben wij ook schuld aan

Geens

een aantal elementen. Wij zouden, in een veel ruimere mate, studenten, professoren en leerkrachten kunnen uitwisselen, overigens niet alleen tussen Nederland en Vlaanderen. Enkele maanden geleden heb ik reeds voorgesteld dat de leraren Frans in onze secundaire scholen Franstaligen zouden zijn en de leraren Nederlands in de Franse scholen van dit land Vlamingen zouden zijn. Pedagogisch zou dit wellicht niet slechter zijn. Men zou er integendeel aan weerskanten bij winnen. Dit maakt uiteraard deel uit van het totstand komen van ernstige samenwerkingsverbanden tussen de Franse en de Vlaamse Gemeenschap in dit land. Zoals u weet werken wij daaraan, maar wij gaan niet vlug vooruit. Er zijn ook andere moeilijkheden, die u allemaal kent.

Wij stellen als voorwaarde dat de Franse Gemeenschap de integriteit van ons grondgebied en onze eigen bevoegdheden integraal erkent en ook als politieke gemeenschap daartoe de initiatieven neemt door zelf geen andere maatregelen in tegengestelde zin te nemen en, als zij bijvoorbeeld langs de voogdij daartoe de politieke macht heeft, initiatieven van lagere besturen die daartegen ingaan, gewoon te verbreken. Daarop ga ik nu niet verder in. Dat is hier reeds herhaaldelijk ter sprake gebracht.

Als besluit van mijn uiteenzetting ga ik in op een paar meer fundamentele punten, ook in het kader van de historische kans van Brussel als Hoofdstad van Europa.

In heel het concept van Europa speelt Brussel, tevens de hoofdstad van Vlaanderen, een belangrijke rol. Bijgevolg moeten wij ervoor zorgen dat het belang daarvan kan doorwegen in de Vlaamse Gemeenschap. Acht jaar geleden trof deze Raad de historische beslissing Brussel uit te roepen tot hoofdstad van Vlaanderen.

Wij bereiden ons ook voor op Antwerpen, Europese cultuurstad in 1993. Dat is belangrijk voor Antwerpen, maar ook voor heel de Vlaamse Gemeenschap. Wij stellen daarvoor een half miljard ter beschikking met

de bedoeling dat het vruchten oplevert voor heel de Vlaamse Gemeenschap, niet als een eenmalig, maar als structureel gebeuren dat doorwerkt. Wij mogen ons niet laten verleiden een amalgaam te organiseren van allerlei manifestaties en verder niets. Over 10, 20 of 30 jaar moeten de resultaten nog te merken zijn. Wij moeten ons daar aan Europa en aan de wereld voorstellen als een volwassen cultuurvolk, dat een belangrijke bijdrage kan leveren tot de Europese cultuur.

Hier werd ook gesproken over de samenwerking met bepaalde gebieden en men heeft verwezen naar een in voorbereiding zijnde akkoord met Noord-Frankrijk, met Frans Vlaanderen, het departement Nord-Pas de Calais. Ik heb de lijst bij van alle dergelijke initiatieven. Er zijn ook akkoorden afgesloten met Baden-Württemberg, Quebec, Rijnland-Westfalen enzovoort. Het is een lange lijst. Ze is u regelmatig meegedeeld. Daaruit blijkt dat deze vorm van internationale samenwerking volop groeit.

Men mag niet vragen dat wij, Vlaamse Regering, dat als ons exclusief domein beschouwen. Wat daar gebeurt is allereerst het werk van de organisaties, de verenigingen, de ondernemingen enzovoort. Wij moeten perspectieven openen en impulsen geven. Deze internationale samenwerking behoort niet tot het exclusieve jachtgebied van de politiek. Dat zou in strijd zijn met heel de strategie die de Vlaamse Regering in het algemeen volgt.

Wat hier en in de commissievergaderingen werd besproken, heeft zeer duidelijk aangetoond welk enorm domein openligt, en bijgevolg kan worden bewerkt. Dat gebeurt al. Nood aan synthese en aan globale aanpak, vloeit logischerwijze daaruit voort.

In dit kader moet de oprichting van een Ministercomité voor het Buitenlands Beleid in de Vlaamse Regering worden gezien. Dat comité wordt steeds belangrijker. Het kadert bovendien in een logische structuur. Ook in de nationale Regering is er een Minister van Buitenlandse Zaken maar dat belet niet dat alle andere

Ministers ook, wat hun domein betreft, in het buitenland kunnen optreden. Indien dat echter niet wordt gecoördineerd ontstaat het gevaar van tegenstrijdige opvattingen, verklaringen, acties enzovoort. Dit probleem wordt in de Vlaamse Regering verholpen door coördinatie waarvoor de Voorzitter van de Vlaamse Regering trouwens zelf verantwoordelijk is. In een meer uitgebouwde structuur ligt het dan ook voor de hand dat een lid van de Vlaamse Regering met het buitenlands beleid wordt belast zodat ook deze dimensie vanuit formeel standpunt specifiek wordt behandeld en geconcentreerd.

Ik dank alle leden die aan dit debat hebben bijgedragen. Ik heb mijn collega's gevraagd schriftelijk te willen antwoorden op de specifieke vragen die hier werden gesteld. De statistische en andere gegevens die werden gevraagd, zullen worden bezorgd. Ik zal erover waken dat dit correct gebeurt zodat de Vlaamse Raad een gelijk inzicht kan verwerven in het buitenlands beleid. (**Applaus**)

De Voorzitter : De heer De Bremeaeker heeft het woord.

De heer J. De Bremeaeker : Mijnheer de Voorzitter, ik begrijp niet waarom sommige collega's hier antwoord krijgen en anderen niet. Ook sommige vragen in verband met het buitenlands beleid zullen enkel schriftelijk worden beantwoord. Ik heb zelf vier concrete vragen gesteld waarop ik geen antwoord heb gekregen. Ik veronderstel dat andere collega's zich in dezelfde situatie bevinden.

De Voorzitter : De heer Luyten heeft het woord.

De heer W. Luyten : Mijnheer de Voorzitter, ik heb daarstraks moeten hollen in een poging om mijzelf te overtreffen wat betreft de punctualiteit in het respecteren van de spreek-tijd. Daardoor ben ik iets vergeten in het citaat van de heer Lubbers. Ik citeer derhalve opnieuw : „De versterking van het zelfbewustzijn en het appeleren daaraan zijn wezenlijke elementen. Pluriformiteit is niet alleen een formeel iets om de democratie te laten functioneren. Zij heeft ook iets te maken met de beleving van eigen normen en eigen waar-

Luyten

den". Ik denk dat het goed is dat dit beklemtoond wordt, zei Lubbers in het Nederlandse Parlement tot Postema.

Dit als aanvulling voor degenen die in dit debat worden afgeschilderd als de pessimisten bij uitstek. Aan de hand daarvan doe ik een suggestie.

Er werd reeds gesproken over de Conferentie van het Nederlandse Gemeenebest. In de geschiedenis van de verhouding tussen Vlaanderen en Nederland is, naar mijn mening, pas een merkwaardig document ontstaan, met de handtekeningen van meer dan 35 parlemensleden uit alle partijen uit Vlaanderen en Nederland, in Straatsburg vertegenwoordigd. Dit document bevat praktische voorstellen. Het zal leiden tot een mentaliteitswijziging, waardoor er een einde komt aan het pessimisme dat wij de laatste tijd in verband met de verhouding tussen Vlaanderen en Nederland hebben gekend.

Ik stel voor dat u, met de positieve ingesteldheid van Minister Lubbers die ik zoëven heb geciteerd, als Eerste Minister van Vlaanderen contact zou zoeken met Nederland, ten einde hetzij met de leden van de Taalunie, hetzij met Europese parlementsleden, hetzij met anderen, dit document te concretiseren.

In mijn wedloop tegen de tijd kreeg ik niet de kans dit document aan te halen.

Wat Mitterand en zijn francofone politici verspreid over heel de wereld, mogen doen, kunnen misschien ook Lubbers en Geens in verband met dit merkwaardige document.

Mijnheer de Voorzitter, dit is een suggestie die ik wou naar voren brengen.

De Voorzitter : De heer Kempinaire heeft het woord.

De heer A. Kempinaire : Mijnheer de Voorzitter, zoals mijn collega ben ook ik ontgoocheld. Ik ben van bij de aanvang van het debat in de zaal aanwezig geweest. Gedurende méér dan twee uur hebben wij gesproken

over de economische buitenlandse betrekkingen en meer speciaal over de buitenlandse handel. Er werden niet alleen vragen gesteld over de statistische gegevens.

Het enige antwoord dat de Voorzitter van de Executieve heeft gegeven op de vragen inzake het te voeren Vlaamse buitenlandse handelsbeleid was dat de Vlamingen nu een kans krijgen en deze in de toekomst moeten benutten. Dat is het enige wat wij hebben gehoord in verband met onze buitenlandse economische betrekkingen.

Ik ben dus ontgoocheld over het antwoord dat ik heb gekregen. Ik had er de voorkeur aan gegeven dat iedere Minister, zoals de Voorzitter van de Executieve heeft gezegd, „verantwoordelijk zijnde voor zijn eigen beleid dienaangaande”, ons antwoord zou verstrekken. Vanmorgen was Minister De Batselier aanwezig bij mijn uiteenzetting. Gezien de bitsigheid waarvan hij blijk gaf naar aanleiding van mijn betoog had ik verwacht dat hij uitgebreid zou antwoorden. Ik heb van hem geen antwoord gekregen en dat betreurt ik ten zeerste.

De Voorzitter : De heer De Bremaeker heeft het woord.

De heer J. De Bremaeker : Mijnheer de Voorzitter, ik heb de indruk dat wij beter niet meer naar het debat komen, maar gewoon schriftelijke vragen kunnen stellen. Dan krijgen wij schriftelijke antwoorden en alles blijft zoals het was.

De Voorzitter : Ik meen dat deze twee vragen gericht zijn tot de Voorzitter van de Executieve.

Minister G. Geens : Mijnheer de Voorzitter, dit debat was bedoeld als synthese van de besprekingen die hebben plaatsgevonden in de Commissies. Ik heb een synthetisch antwoord gegeven, wat niet wil zeggen dat ik niet op vele vragen heb geantwoord. De heer De Bremaeker is daarover ontgoocheld. Ik heb inderdaad niet steeds vermeld op welke vraag ik precies antwoordde, maar de elementen van antwoord op de vragen die hij heeft gesteld komen onge-

twijfeld voor in mijn tekst. Hetzelfde geldt voor de heer Kempinaire.

Ik heb reeds gezegd dat op de punctuele vragen, die buiten het kader van een globale synthese vallen schriftelijk antwoord zal worden verstrekt door mijn collega's. Ook he interpellieren van de Ministers behoort tot de mogelijkheden van de Vlaamse Raad.

Toch wil ik het volgende zeggen : wanneer een lid van de Executieve antwoordt of het woord voert, spreekt hij namens de Executieve. Dat is een parlementaire **geploogenheid**, wat trouwens volledig coherent is met onze politieke zeden.

Vervolgens voert deze Raad in openbare vergadering een politieke bespreking van een eerder technische aangelegenheid, die uitvoerig in de Commissie werd besproken en waar bovendien het hele beleid werd uiteengezet.

Ik blijf erbij dat ik geantwoord heb op de gestelde vragen. Ik heb zelfs gesproken van een *summa* van het voorgelegde buitenlands beleid.

Bijgevolg aanvaard ik de kritiek niet die op mijn antwoord werd gegeven. Ik kan dit enigszins in het kader van een parlementaire bespreking begrijpen. Men geeft elkaar geen bloemen als het niet hoeft. Ik blijf er echter bij dat dit de beste manier is om deze bespreking te besluiten.

De Voorzitter : Collega's, ik kan aannemen dat niet eenieder akkoord is met wat de Voorzitter van de Executieve zegt.

Bij wijze van besluit van dit debat, wens ik toch te zeggen dat dit een eerste poging is. Ik ken immers geen voorgaande in deze Raad, waar een eerder breed beleidsdomein, waarbij in feite alle leden van de Executieve betrokken zijn, werd besproken.

Wanneer echter de Executieve collegiaal beslist één persoon af te vaardigen, is het vanzelfsprekend zó dat de synthese wellicht niet alles omvat van wat hier naar voren werd gebracht. Men kan alleen maar hopen dat het de volgende keer beter zal zijn. Maar als systeem is het niet slecht. Toch

Voorzitter

meen ik dat men terecht een antwoord mag verwachten op de gestelde vragen. Dit werd dan ook door de Voorzitter in die zin gedaan.

De heer A. Kempinaire : Dan begrijp ik niet waarom de **Gemeenschapsministers** hier aanwezig moesten zijn.

De Voorzitter : Deze zaak wordt door de Ministers zelf geregeld.

Vraagt nog iemand het woord ?
(Neen)

Het debat is gesloten.

Moties van aanbeveling

De Voorzitter : Door de heer **Kempinaire** werd tot besluit van deze be-

leidsbrieven een motie van aanbeveling ingediend. Ze zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Door mevrouw **Kestelijn-Sierens** werd tot besluit van de beleidsbrief Naar een Vlaams exportbeleid een motie van aanbeveling ingediend. Ze zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Door de heer **Suykerbuyk** werd tot besluit van deze beleidsbrieven een motie van aanbeveling ingediend. Ze zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Door de heer **Van Grembergen** werd tot besluit van deze beleidsbrieven een motie van aanbeveling aangekondigd. Ze moet uiterlijk 24 uur na de sluiting van de vergadering zijn ingediend.

De Raad zal zich over deze moties

tijdens een volgende openbare vergadering moeten uitspreken.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

Wij komen morgen om 10 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

— De vergadering wordt gesloten om 17.40 uur.
